

Smal eller bred misjon?

- en komparativ misjonsteologisk analyse og vurdering av misjonsforståelsen og misjonsstrategien i Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen

Kandidat: Kristian Nesbu Vatne

Dato: 14. desember 2011

Emnekode: AVH504, spesialavhandling med metode, 30 ECTS

Studieprogram: cand.theol

År og semester: høstsemesteret 2011

Veileder: Professor Tormod Engelsen

Det teologiske menighetsfakultet

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1. Innledning	3
Bakgrunn	3
Problemstilling	4
Materiale	5
Metode og disposisjon	6
2. Den evangelikale bevegelsens historie og presentasjon av de to bevegelsene	6
Den evangelikale bevegelsen	7
Misjonsorganisasjonsbevegelsen	9
Lausannebevegelsen	10
3. Presentasjon av Winter og Stott	13
Ralph D. Winter	13
Tverrkulturell misjon til unådde folkeslag	13
Sodaliteter og modaliteter	14
John Stott	16
Stott sitt syn på misjon	17
Relasjonen mellom evangelisering og sosial handling	20
Det store bud og det store oppdraget	20
4. Presentasjon av misjonsdokumentene	21
Tokyo-deklarasjonen	22
Presentasjon av dokumentet	22
Misjonsforståelsen i Tokyo-deklarasjonen	22
Misjonsstrategi i Tokyo-deklarasjonen	24
Cape Town-erklæringen	25
Presentasjon av dokumentet	25
Misjonsforståelsen i Cape Town-erklæringen	25
Misjonsstrategien i Cape Town-erklæringen	27
5. Drøfting og vurdering av funnene i de to dokumentene	28
Hvem er det som skal bringe evangeliet?	29
Hva er det som skal forkynnes?	31
Hvor og til hvem er det evangeliet skal bringes?	35
Oppsummering	39
6. Misjonens mål og endepunkt	41
Eskatologien i Misjonsorganisasjonsbevegelsen	41
Bruken av Matt 24,14	44
Nyansene i Misjonsorganisasjonsbevegelsen	46
Eskatologien i Lausannebevegelsen	47
7. Avslutning	50
Oppsummerende konklusjon	50
Kort utblikk	53
8. Litteraturliste	54

1. Innledning

Bakgrunn

Som misjonærbarn fra Kamerun er jeg født og oppvokst i misjonen. Da jeg ble eldre fant jeg ut at misjon var mer enn å spise mango sammen med venner i Afrika. Misjon er ikke bare å reise til eksotiske steder, misjon er også å være der du er, og delta i Guds misjon. For meg var det naturlig å skrive avhandling innenfor misjonsvitenskapen, både for å lære mer om hva misjon er og for å bidra selv i den misjonale diskursen. Etter å ha vraket temaer som «misjon for ungdom på Facebook» og «hvordan være misjonal i sosiale medier», bestemte jeg meg etter hvert for å fokusere på den internasjonale misjonsbevegelsen og året 2010. Dette virket tryggere og mer kjent, men jeg håpet samtidig at det kunne være lærerikt og at jeg kunne oppdage noen nye momenter.

2010 var det store året for misjonskonferanser. Hundreårsfeiringen av den viktige misjonskonferansen i Edinburgh 1910 var grunnen til dette. Tre store globale misjonskonferanser ble gjennomført. Det var Misjonsorganisasjonsbevegelsens¹ konferanse i Tokyo, den internasjonale jubileumskonferansen i Edinburgh, og Lausannebevegelsens 3. verdenskongress i Cape Town. I tillegg var det mange nasjonale konferanser rundt om i verden, blant annet i Norge. Disse tre nevnte konferansene ble arrangert av forskjellige grupperinger i den internasjonale misjonsbevegelsen, og mange av dem gjør krav på arven fra Edinburgh 1910.² Den førstnevnte ble arrangert av Misjonsorganisasjonsbevegelsen, en bevegelse som tar utgangspunkt i misjonsorganisasjonsstrukturen i verdensmisjonen. Konferansen i Edinburgh var et økumenisk samarbeidsprosjekt mellom blant annet Kirkenes Verdensråd (KV), Lausannebevegelsen, World Evangelical Alliance (WEA), pinsevenner, den Romersk katolske kirke og de ortodokse kirkene. Cape Town 2010 ble arrangert av Lausannebevegelsen, en allianseøkumenisk sammenslutning av enkeltpersoner fra hele verden med fokus på verdensevangelisering.

¹ Tormod Engelsen (2011) kom med denne nye betegnelsen; ”misjonsorganisasjonsbevegelsen”. Jeg velger i dette avhandlingsarbeidet å bruke den, men skrive Misjonsorganisasjonsbevegelsen siden jeg synes det er mer ryddig i en sammenlikning med Lausannebevegelsen. Andre internasjonale navn på denne bevegelsen er «the Frontier Mission Movement» og «Finish the Task» - bevegelsen.

² Engelsen 2011:2

Problemstilling

Tradisjonelt blir ofte Lausannebevegelsen drøftet opp mot KV på grunn av deres ulike syn på misjon.³ Men siden dette blir å gå en opptråkket sti og det faktum at KV's *Commission on World Mission and Evangelism* (CWME) ikke arrangerte en egen konferanse i 2010, vil jeg ikke begi meg ut på dette. En annen mulighet ville vært å sammenliknet Edinburgh 2010 med Cape Town 2010, men da Roar G. Fotland allerede har sammenliknet misjonsdokumentet *Et felles kall* fra Edinburgh 2010 med *Cape Town-erklæringen*⁴, ville dette ikke blitt et nybrottsarbeid. En tredje vei, og den jeg har valgt, er å sammenlikne Misjonsorganisasjonsbevegelsen med Lausannebevegelsen. Begge to er plassert i den evangelikale delen av den internasjonalt misjonsbevegelsen, men jeg tror likevel at det kan være fruktbart å sammenlikne disse to. For det første fordi dette ikke er gjort før. For andre så kan det være interessant å finne ut hvorfor to tilsynelatende like bevegelser arrangerer hver sin konferanse. En kan stille seg spørsmålet om Misjonsorganisasjonsbevegelsen er for liten og for lite konstituert til å kunne sammenliknes med Lausannebevegelsen som i motsetning er en stor organisasjon som har eksistert siden 1974. Til dette kan det sies at Tokyo 2010 blir av de fleste nevnt som en av de store misjonskonferansene i 2010. Samtidig ble det i 2005 opprettet et nettverk for aktører som regner seg tilhørende Misjonsorganisasjonsbevegelsen. Dette vitner om en tydeligere konstituering enn tidligere. Derfor ser jeg det som mulig og aktuelt at jeg i dette avhandlingsarbeidet sammenlikner disse to bevegelsene og spør;

Hvordan forstår Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen misjon, og hvordan tenker de om misjonsstrategi? Hvordan kan så disse posisjonene vurderes ut fra et misjonsteologisk perspektiv?

Med «misjonsforståelse» mener jeg hva bevegelsene anser som innholdet i misjonsbegrepet. Hva er de misjonsteologiske premissene man setter opp? Dette ligger innefor misjonsteologien og er av en systematisk karakter. Med «misjonsstrategi» mener jeg hvilke praktiske følger misjonsforståelsen får. Hvordan legges arbeidet opp? Hvordan, hvor og til hvem vil man misjonere for? Dette kommer

³ Denne ulikheten er ikke like stor lenger, det er snakk om en voksende konvergens (Jørgensen 2011). Dette viser seg b.l.a. i at KV's generalsekretær, Olav Fykse Tveit, var den første taleren i Cape Town.

⁴ Fotland 2011:87

under kategorien praktisk teologi i misjonsvitenskapen. Sammenhengen mellom disse to begrepene er tydelig. Hvordan en forstår misjon får klare konsekvenser for hvordan man utøver misjonen. Derfor vil misjonsforståelsen og misjonsstrategien ofte gli over i hverandre. Det siste spørsmålet i problemstillingen handler om hvordan jeg normativt vil vurdere de ulike posisjonene ut fra et misjonsteologisk synspunkt.

Materiale

For å svare på problemstillingen vil jeg ta utgangspunkt i to typer materiale. Primærmaterialet vil være dokumentene som ble produsert i forbindelse med Misjonsorganisasjonsbevegelsens konferanse i Tokyo 2010 og Lausannebevegelsens konferanse i Cape Town. Disse heter *Tokyo 2010 declaration* (heretter kalt TD) og *Cape Town-erklæringen* (heretter kalt CTE). Jeg vil bruke den engelske utgaven av TD som er trykt i *Norsk Tidsskriftet for misjonsvitenskap 1-2 2011*, og den norske oversettelsen av CTE som er trykt i *Misjon til forandring* (2011). Det må kommenteres at det er en viss forskjell i omfang mellom disse to dokumentene. TD er på tre A4-sider, mens CTE er på 60 sider. Dette må tas med i betraktningen fordi det kan få utslag for sammenlikningen. Supplerende materiale fra bevegelsene vil være Lausanne-pakten (1974) og Manila-manifestet (1989). Dette er offisielle dokumenter fra Lausannebevegelsen og gir nyttig kunnskap om dens misjonsforståelse og strategi. Supplerende materiale fra Misjonsorganisasjonsbevegelsens vil være boken *Seeds of Promise* (1980), som er dokumenter fra misjonskonferansen i Edinburgh 1980. Den andre typen materiale og det som blir sekundærmateriale er litteratur fra Ralph D. Winter og John Stott. Disse to var sentrale personer og preget misjonsforståelsen og strategien i hver sin bevegelse, Winter for Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Stott for Lausannebevegelsen. Fra Stott velger jeg boken *Christian mission in the modern world* (1975) og fra Winter velger jeg artiklene ”*The Two Structures of God’s Redemptive Mission*” (1975) og ”*The Highest Priority: Crosscultural Evangelism*” (1974). Et argument mot å bruke disse to figurantene er at materialet kanskje er noe gammelt i forhold til en eventuelt nyere forståelse av misjon i bevegelsene, men jeg velger likevel å ta det med fordi jeg ser deres bidrag til hver sin bevegelse som essensielt og det gir en god innsikt i bakgrunnen for bevegelsene. I drøftingsdelen vil jeg hente inn annen relevant litteratur jeg har lest i avhandlingsarbeidet, som kan kaste lys over analysen og vurderingen.

Metode og disposisjon

Metoden i dette avhandlingsarbeidet kan klassifiseres som en systematisk teologisk metode. For å svare på problemstillingen vil jeg analysere dokumentene TD og CTE, og presentere forståelsen av misjon og misjonsstrategien som fremkommer der. Jeg vil supplere dokumentene med sekundærmateriale fra hver bevegelse. Jeg vil få frem hvordan disse to bevegelsene forstår misjon i dag, noe som er et synkront perspektiv. Men jeg vil også ha med deres bakgrunn for å prøve å forstå mer av deres standpunkter i dag, og dette blir et diakront perspektiv. Likevel er ikke dette en misjonshistorisk avhandling, men en misjonsteologisk oppgave innenfor systematikken i misjonsvitenskapen. Dette kommer tydelig frem i siste del av oppgaven hvor jeg vil sammenlikne og drøfte de to fremstillingene, og kritisk vurdere holdbarheten i de ulike posisjonene og deres styrker og svakheter.

Jeg vil i kapittel to først presentere en kort bakgrunn for den evangelikale bevegelsen generelt og så redegjøre for de to bevegelsene spesielt. Deretter vil jeg i kapittel tre redegjøre for de to figurantene, Ralph D. Winter og John Stott. Jeg vil presentere de to dokumentene og de funn jeg har gjort av deres misjonsforståelse og misjonsstrategi i kapittel fire. I kapittel fem vil jeg se på funnene fra forrige kapittel, og kritisk vurdere og drøfte dem. I kapittel seks vil jeg ta for meg eskatologien i de to bevegelsene, da jeg mener at forståelsen av eskatologien har innvirkning på misjonsforståelsen og misjonsstrategien. Til slutt i oppgaven vil jeg oppsummere, konkludere og gi noen avsluttende refleksjoner på hva dette kan ha å si for misjonsarbeidet i og fra Norge.

2. Den evangelikale bevegelsens historie og presentasjon av de to bevegelsene

For å få et overblikk over Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen vil jeg gi en kort presentasjon av misjonshistorien til den evangelikale misjonsbevegelsen generelt, og deretter en mer spesifikk redegjørelse av de to bevegelsene.

Den evangelikale bevegelsen

Den evangelikale bevegelsen har røtter tilbake til vekkelsene i etterkant av den protestantiske reformasjonen, slik den fremstod i Storbritannia og dets kolonier i Nord Amerika på 1700-tallet.⁵ «Begrepet ”evangelikal” er en oversettelse av det engelske ordet *evangelical*, og står i denne sammenheng som en historisk betegnelse på en teologisk profil.»⁶ David Bebbington har identifisert fire nøkler som beskriver de evangelikale; troen på at alle mennesker trenger omvendelse, troen på Bibelens autoritet, aktivisme for å spre Guds ord til andre kulturer, og overbevisningen om at Jesu død er avgjørende for tilgivelsen av synd.⁷ Det er ulikheter hos de evangelikale i f.eks. synet på eskatologien og sakramentene, men stort sett har de en konservativ teologi. Kirken blir forstått som viktig av mange evangelikale, og nye kristne må døpes og innlemmes i den gjennom forkynnelse av evangeliet. De evangelikale har derfor alltid vært opptatt av misjon og evangelisering.⁸ På 1800-tallet kombinerte denne bevegelsen både et fokus på evangelisering og på sosiale behov. Dette gjaldt blant annet William Wilberforces, som kjempet mot slaveriet og William Booth, grunnleggeren av Frelsesarmeen.

Ved inngangen til 1900-tallet oppstod det splittelser i den evangelikale leir. En av grunnene til dette lå i datidens historisk-kritiske bibelforskning og noen av de evangelikales reaksjon på dette. De valgte å stille seg i forsvarsposisjon i forhold til forståelsen av Bibelen og gikk i en fundamental retning som hevdet at Bibelen var ufeilbarlig. Mange evangelikale delte ikke dette synet og det ble splittelse. Mye energi ble brukt på å forsvare sine standpunkt. Samtidig kom *Social Gospel teologien* på banen. Noe forenklet hevdet denne at sosial og politisk fremgang var misjonens mål, og ikke evangelisering og menneskers omvendelse. Dette reagerte en del av de evangelikale på, og fikk dem til å gå i den andre retningen, samt hevde at sosialt arbeid ikke hørte med til misjonsarbeidet. Noen evangelikale mente likevel at sosial fremgang var en del det, men at det ble aktuelt etter at enkeltmennesket var blitt kristent. «Dermed kom de i konflikt ikke bare med *Social Gospel-bevegelsen*, men også med det evangelikale standpunkt i det 19. århundre»⁹

⁵ Noll 2004:15

⁶ Engelsviken 2004:151

⁷ Noll 2004:16

⁸ Engelsviken 2004:151

⁹ Ibid. s.152

Likevel var de evangelikale tilstede og hadde innflytelse i misjons- og økumenikkarbeidet. De var blant annet godt representert på misjonskonferansen for verdensevangelisering i Edinburgh 1910, og i det internasjonale misjonsråd (IMR). Disse stedene var også viktige kilder til misjonsstrategier og teologi for den evangelikale misjonsbevegelse. I 1961 ble IMR lagt inn under KV og Commission on World Mission and Evangelism (CWME) ble opprettet. Men det var spenninger mellom de konservative evangelikale og de mer liberale i *Social Gospel-bevegelsen*. Fra 20- til 50-tallet hadde de evangelikale ”overtaket”, men utover 60- og 70-tallet vant den sosial-etiske misjonsforståelsen mer frem. Dette sees spesielt på de misjonsteologiske uttalelsene fra CWME sin konferanse i Mexico City 1963 og fra KVs generalforsamling i Uppsala i 1968. Begrep som «shalom» og «humanisering» fikk større vektlegging enn «misjon» og «evangelisering». I Bangkok 1973, arrangert av CWME, ble dialogen med andre religioner vektlagt, men mange reagerte på dette fordi de fryktet for synkretisme. De mest radikale uttalelsene ble ikke tatt med i de offisielle dokumentene, men vi ser likevel en dreining i misjonsforståelsen.¹⁰

I følge Scherer var det lite samarbeid i misjonsarbeidet mellom de evangelikale før 1966, da de for det meste var spredt i forskjellige organisasjoner.¹¹ Fra 1966 var det flere forsøk på å føre denne bevegelsen i samme retning. Dette skyldes flere faktorer. For det første så mobiliserte de evangelikale til en motreaksjon mot den økumeniske bevegelses misjonsteologi på 60- og 70-tallet. For det andre var det mange som var uenige i KV sin teologiske profil, og de likte ikke at IMR ble integrert inn under KV. Sammen var disse faktorene med på å bidra til at det ble organisert flere evangelikale misjonskonferanser på 60-tallet for å samle de evangelikale, f.eks. Wheaton og Berlin i 1966. Billy Graham var en av hovedinitiativtagerne til det som kuliminerte i den 1. Lausanne kongressen for verdensevangelisering i 1974, hvor forfatningen av Lausanne-pakten var en viktig og samlende begivenhet i den evangelikale misjonsbevegelsen. Nå hadde man et felles dokument som mange gikk god for og skrev under på. Dette ble et vendepunkt og gav en ny giv for det evangelikale misjonsarbeidet.

¹⁰ Engelsviken 2004:152

¹¹ Scherer 1987:166

Misjonsorganisasjonsbevegelsen

Grupperingen bak konferansen *Tokyo 2010 Global Mission Consultation: From Edinburgh to Tokyo* har blitt gitt navnet Misjonsorganisasjonsbevegelsen.¹² Det er ikke én organisasjon, men en sekkebetegnelse på flere organisasjoner som har misjonsorganisasjonsstrukturen som hovedfokus i verdensmisjonen. De trekker selv linjene tilbake til William Carey og ser seg som en av kontinuitetsbærerne fra Edinburgh 1910¹³. Mye av bakgrunnen for bevegelsen og Tokyo 2010 ligger hos Ralph Winter og hans tankegods. Han var en sentral lederskikkelse og spilte en viktig rolle i Lausanne 1974 da Lausannebevegelsen ble etablert. «Han gjorde seg sterkt bemerket ved sin forståelse og betoning på begrepene *panta ta ethne* og *unreached peoples* samt sin distinksjon mellom *sodalities* og *modalities* innen den kristne kirke.»¹⁴ Fokuset på unådde folkeslag ble et sentralt tema på konferansen og kom med i artikkel 9 i Lausanne-pakten, som Winter var med på å underskrive. Likevel distanserte han seg noe fra Lausannebevegelsen etter hvert. «Distanseringen var ikke teologisk, men strategisk.»¹⁵

Winter bygget opp et senter for strategisk misjons tenkning, the U.S Center for World Mission, og jobbet for å styrke fokuset på de unådde folkeslag. Hans arbeid bestod av artikler, foredrag, undervisning av ledere og nettverksbygging. Han var en drivkraft i folkegruppe tenkningen, i strategisk misjonstenkning og fokuset på sodalitetenes rolle i verdensmisjonen. I 1980 var han med å arrangere konferansen Edinburgh 1980: The World Consultation on Frontier Missions. Slogordet på konferansen var «en kirke for alle folk innen år 2000». Konferansen var en av forløperne til bevegelsen AD2000 & Beyond.¹⁶ Den hadde også målet om «en kirke for alle folk og evangeliet for alle mennesker før år 2000.»¹⁷ Dette ble en bred og stor bevegelse, men ble som avtalt lagt ned etter år 2000. Ikke fordi man hadde feilet i oppdraget, men fordi dens hensikt var oppnådd; å skape ny giv i evangeliserings arbeidet. Winter søkte i etterkant av dette å lage en konferanse for å markere hundreårsfeiringen for Edinburgh 1910. Han ville fokusere på viktigheten av sodalitätsstrukturene, og ønsket å lage en konferanse med dette fokuset. Gjennom

¹² Engelsviken 2011:2

¹³ Winter og Taylor 2009:19

¹⁴ Gravaas 2011b:10

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Engelsviken 2004:168

møter med ikke-vestlig misjonsledere og lederartikler i tidsskriftet *Mission Frontiers*, formidlet han ideen om en global misjonsstruktur konferanse. I 2005 tok han initiativet til et møte i Amsterdam som samlet 28 internasjonale misjonsledere. Der stiftet de Global Network of Mission Structures (GNMS). Deres mål var å bli et samlingspunkt for misjonsstrukturene, jobbe for et større misjonsengasjement i den ikke-vestlige verden, søke om mer samarbeid med vestens misjonsnettverk og skape nye misjonsorganisasjoner. GNMS jobbet sammen med Asia Missions Association (AMA), Third World Mission Association (TWMA) og CrossGlobal Link (tidligere IFMA), om å sponse og arrangere Tokyo 2010. Ralph Winter døde i mai 2009 og fikk derfor ikke oppleve konferansen selv, men uten han som en sentral bakmann ville det trolig ikke blitt noen konferanse.

Tokyo 2010 Global Mission Consultation samlet 968 deltagere fra 73 land. I tillegg var det et stort antall observatører og japanske frivillige.¹⁸ Deltagerne representerte nasjonale, regionale og globale nettverk og organisasjoner, og majoriteten var fra det globale Sør.¹⁹ Et viktig tema på konferansen var begrepet «Finishing the task», som peker på at oppdraget Jesus gav i misjonsbefalingen må fullføres. Det ble presentert en liste med 632 unådde folkegrupper med et folketall over 50 000. Deltagerne og deres organisasjoner ble oppfordret til å starte arbeid blant disse. Mottoet for konferansen var «Making disciples of every people in our generation».

Lausannebevegelsen

Lausannebevegelsen er en mer etablert organisasjon med en lengre historie enn Misjonsorganisasjonsbevegelsen. I likhet med Edinburgh 1910 var det ønsket om å danne en komité i etterkant av kongressen i 1974. Året etter ble derfor Lausannekomiteen for verdensevangelisering dannet (LCWE), med Leighton Ford som leder. Det ble også opprettet arbeidsgrupper som skulle jobbe videre med utfordringer fra Lausanne I, blant annet en teologisk- og en strategisk arbeidsgruppe. Kongressen fødte ikke bare en komité og noen arbeidsgrupper, men en bevegelse som fortsatte

¹⁸ Gravaas 2011b:8

¹⁹ Det brukes ulike begrep på Afrika, Latin- og Sør-Amerika og det meste av Asia. Bl.a. ”den tredje verden” – som stammer fra den kalde krigen og er ikke synonymt med utviklingsland, ”to tredjedels verden” – som peker på at 2/3 av verdens befolkning bor der. I fortsettelsen velger jeg å bruke begrepet ”det globale Sør”.

misjonsarbeidet i «ånden fra Lausanne». Bevegelsen samlet seg rundt grunndokumentet Lausanne-pakten, og dette skapte et teologisk grunnlag som hjalp de evangelikale til å samarbeide. Dokumentet ble meget godt tatt i mot, og de fleste evangelikale følte at de kunne skrive under på det. John Stott var hovedarkitekten bak Lausanne-pakten, og han bidro sterkt videre i den teologiske arbeidsgruppen i Lausannebevegelsen. Alle spørsmål ble ikke besvart i Lausanne-pakten, derfor jobbet arbeidsgruppene videre med mange spørsmål i årene etter Lausanne I. Spenningene fra kongressen preget også dette arbeidet. Spesielt var debatten om forholdet mellom evangelisering og sosialt arbeid kilde til uenighet. Her vil jeg spesielt trekke frem konsultasjonen som ble holdt i Pattaya, Thailand, som et eksempel på uenighetene. I Pattaya ble Lausannebevegelsen kritisert for å prioritere evangelisering fremfor sosialt arbeid, og det ble stilt spørsmål om forståelsen av unådde folkeslag var en teologisk riktig forståelse av Guds misjon. I et åpent brev til Lausanne komiteen uttrykte mange hundre delegater disse bekymringene, men ble ikke hørt i følge Orlando Costas.²⁰

Grand Rapids konsultasjonen i 1982 hadde fokus på den kontroversielle artikkel 5 i Lausanne-pakten om kristent sosialt ansvar. Denne konsultasjonen hadde et teologisk fokus i motsetning til Pattaya 1980 som ble kritisert for å være for strategisk og for lite teologisk. Som tidligere nevnt var forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar et stort stridsspørsmål både innenfor den evangelikale bevegelsen, og i forhold til KV. Innenfor Lausanne var det også store diskusjoner. I biografien *John Stott a Global Ministry* (2001) beskrives det at på et møte i Mexico City etter Lausanne I ville Billy Graham fokusere mer på evangelisering og dempe fokuset på den vide misjonsforståelsen. Da protesterte Stott og argumenterte for den bredere forståelsen av misjon på bakgrunn av Bibelen, historien, bestemmelsene fra Lausanne I, kontinuitets komiteen og andre radikale evangelikale.²¹ På Grand Rapids konsultasjonen ble det konstatert at forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar, er at de to er likeverdige partnere i misjonstjenesten. De er som bladene på en saks, eller vingene på en fugl. Dette baserte seg på det Stott skrev i den lille boken *Christian mission in the modern world* (1975). Det ble også tegnet opp et skille mellom sosial tjeneste og sosial aksjon i misjonsoppdraget.²² Sosial tjeneste er å døyve menneskelige behov og referer til diakoni og sosialt hjelpearbeid. Dette er

²⁰ Hunt 2011:83

²¹ Dudley-Smith 2001:220-221

²² Evangelism and Social Responsibility 1982:43ff

arbeid kristne har drevet med til alle tider og er ikke kontroversielt, men en del av misjonens tjeneste. Sosial aksjon er å fjerne grunnen til menneskelige behov, og handler om politisk aktivisme mot de årsaker som er grunnen til at mennesker lider. Dette sitter litt lenger inne for evangelikale kristne, fordi man er uenige i at Kirken skal blande seg direkte inn i det politiske. Derfor er Grand Rapids-rapporten noe nølende om dette.²³

Lausanne II ble arrangert i Manila i 1989. To temaer preget kongressen: «Forkynn Kristus inntil Han kommer» og »Hele kirken, med hele evangeliet, til hele verden.« Det ble produsert et dokument i forbindelse med kongressen som fikk navnet Manila-manifestet (MM). Også her var John Stott arkitekten bak. Det bestod av tjueen korte grunnsetninger, og deretter tolv artikler som utdyper grunnsetningene. Dokumentet forsøkte å holde sammen Lausannebevegelsen sin misjonsteologi og dens misjonsstrategi, og noen av resultatene fra de ulike konsultasjonene etter Lausanne 1974, ble lagt inn i manifestet.²⁴ Ellers ble det mye debatterte forholdet mellom evangelisering og sosialt arbeid tydeligere avklart slik som Grand Rapids rapporten gav uttrykk for. Det sosiale engasjement kommer tydelig frem og det fastholdes at man må synliggjøre Guds kjærlighet ved å vise omsorg for de fattige.²⁵ Det ble også laget spesifikke strategiske planer for å nå unådde folkeslag og 300 strategiske partnerskap ble inngått i misjonsarbeidet.²⁶

Tjueen år etter kongressen i Manila ble Lausanne III arrangert i Cape Town i 2010. 4000 mennesker fra 198 nasjoner samlet seg, og dette ble den største misjonskonferansen som ble arrangert i 2010. Seks hovedtemaer preget fellessamlingene hver sin dag og en mengde andre temaer ble tatt opp i ulike mindre dialogseksjoner. Norge stilte med en delegasjon og de rapporterte med glød tilbake om en meget vellykket konferanse som igjen har tent misjonsgnisten hos mange.²⁷ Noe som spesielt trekkes frem som vellykket var organiseringen med sammensatte smågrupper samlet rundt småbord i møtesalen.²⁸ Dette førte folk sammen og gav en opplevelse av fellesskap og samhold gjennom konferansen. Som ved de to andre kongressene arrangert av Lausannebevegelsen, ble det produsert et misjonsdokument;

²³ Engelsviken 2004:296

²⁴ Engelsviken 1989:265

²⁵ Manila-manifestet 1989:248

²⁶ Ekenes et al. (red.) 2011:11

²⁷ I boken *Misjon til forandring* gir representanter fra den norske delegasjonen noen glimt og refleksjoner fra Cape Town 2010.

²⁸ Ekenes 2011:19-20

CTE. Det gjenstår å se hvilken betydning dette misjonsdokumentet vil få for den evangelikale misjonsbevegelsen.

Den evangelikale bevegelsen er stor og bred, og innefor den finner vi Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen med sine likheter og forskjeller. Disse skal jeg belyse nærmere i kapitlene som kommer.

3. Presentasjon av Winter og Stott

I dette kapitlet vil jeg presentere hovedinnholdet i Ralph D. Winter og John Stott sine bidrag til Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen.

Ralph D. Winter

To av Ralph D. Winters bidrag til den missiologiske tenkningen var ideen om *tverrkulturell evangelisering til unådde folkeslag* og de to misjonsstrukturene *sodaliteter* og *modaliteter*.

Tverrkulturell misjon til unådde folkeslag

Under Lausanne kongressen i 1974 holdt Winter et av hovedinnleggene med tittelen: «The highest Priority: Cross Cultural Evangelism».²⁹ Det var to fokus i innlegget som ble husket for ettertiden og tatt med i Lausanne-pakten. Innholdet var ikke helt nytt, men bygde på arbeidet til blant annet Donald McGavran og William Cameron Townsend.³⁰ For det første satte han fokus på at Bibelen operer med ulike typer av evangelisering. Det er fra Apg 1,8 han finner dette fokuset. Der sies det at disiplene skal forkynne evangeliet først i Jerusalem og Judea, så i Samaria og like til jordens ender. Derfor laget han en tabell med tre kategorier: E1- evangelisering blant ikke-troende fra samme kulturelle kontekst (Jerusalem), E2 – evangelisering blant ikke-troende i en nærliggende folkegruppe med en annen kulturell egenart (Samaria), og tilslutt E3 – evangelisering blant ikke-troende i en annen folkegruppe med en annen svært forskjellig kulturell egenart (hele jorden).³¹ Ved bruk av statistisk materiale og utregninger viste han at det i 1974 var 16 750 folkegrupper som ikke hadde et kristent

²⁹ Douglas et al. (red.) 1975:213

³⁰ Pierson 2009:197

³¹ Grandhagen 2004:383

vitnesbyrd i blant seg. Derfor oppfordret han til E2 og E3-evangelisering, og at tverrkulturell misjon burde være den høyeste prioritet i misjonsarbeidet. Dette ble godt mottatt hos deltagerne på konferansen.

For det andre tok Winter opp den blindheten han mente å se i forståelsen av utbredelsen av evangeliet. For det er ikke nok at det er plantet en kirke i alle land i verden, da Jesus ord i misjonsbefalingen sier at vi skal gjøre disipler av alle folkeslag (ethne). Forståelsen av folkeslagene hentes også fra andre steder i Bibelen, som fra Guds løfte til Abraham om å være til velsignelse for folkeslagene³² og Jesu ord i Matt 24,14. Derfor må det fokuseres på å plante en kirke i alle folkeslag. Samfunnene er komplekse mosaikker og derfor trengs tverrkulturell evangelisering for å nå de unådde folkeslag. Dette ledet til et paradigmeskifte i tenkningen rundt misjonsstrategi. For nå ble kultur, og ikke geografi, det viktigste fokuset.³³

Vi ser her at Winter forstår misjon som tverrkulturell evangelisering i samfunn som ikke har en kirke i blant seg.³⁴ I en artikkel fra 1998 understreker han dette og kritiserer hvordan folk forstår ordet misjon.³⁵ Han mener at betydningen av ordet misjon er misforstått. For nå brukes misjon om mange av kirkens aktiviteter og kirken blir sett på som det viktigste verktøyet for Guds misjon. Men han mener misjon kun er evangelisering for unådde folkeslag i kulturer der det ikke finnes en kirke.

Sodaliteter og modaliteter

Winter identifiserer to strukturer i misjonsarbeidet og sier at disse har eksistert helt siden det nye testamentes tid.³⁶ Den første strukturen identifiserer han som lokalkirken i det nye testamentet. På sine misjonsreiser dro Paulus først til synagogene for å forkynne og deretter laget man nye fellesskap som samlet unge, gamle, kvinner, menn og barn hjemme hos de nye kristne. Den andre strukturen består av Paulus sitt virke. Han var sendt ut fra menigheten i Antiokia, men han opererte på egen hånd og skapte seg en egen struktur som Winter kaller «the missionary band». Denne strukturen er basert på frivillighet, man velger å delta ut i fra engasjement, og det er ikke nødvendig å være medlem i den første strukturen for å kunne delta. Winter sier at denne strukturen er forløperen til alle frivillige misjonsorganisasjoner. Den

³² 1 Mos 12,1-3

³³ Pierson 2009:197

³⁴ Grandhagen 2004:383

³⁵ Winter 1998:15

³⁶ Winter 1974:121-137. Jeg referer derfra i det følgende.

første strukturen, kirkene, lånte fra jødernes tenkning om synagogen, mens den andre, misjonsorganiseringen, lånte fra et jødisk evangelistisk mønster. Med dette peker Winter på at NT viser oss at man kan låne effektive mønster i samtiden for å spre evangeliet.

I overgangen til den romerske kulturen endret disse strukturene seg noe. Synagoge mønsteret ble mer strukturelt og organisert i bispedømmer med biskoper som tilsynsmenn. Likevel var lokalkirkene det viktigste kristne fellesskap for unge og gamle, kvinner og menn. Den nye formen på dette mønsteret ble lånt fra romerrikets organisering av statsadministrasjonen. Videre utviklet klostertradisjonen seg til å bli en alternativ struktur, men den hadde ingen sammenheng med Paulus sin misjonsorganisering. Den lånte mest fra romersk militær struktur. Begge disse strukturene, bispedømmet og klosteret, var viktige for utbredelsen av kristendommen. Winter sier disse to strukturene er formelt annerledes fra dem i NT, men funksjonelt like. Fra dette punktet kaller Winter menighet- og bispedømmestrukturen for *modaliteter*, og misjonsorganiseringen og klostrene for *sodaliteter*. Han definerer modaliteter som et strukturert fellesskap hvor det ikke er et skille mellom kjønn og alder, mens sodaliteter er et strukturert fellesskap hvor medlemskap krever en voksens beslutning om frivillig deltagelse utover modalitetsmedlemskapet, og er begrenset av enten kjønn, alder eller ekteskapsstatus.³⁷ Winter har hentet sodalitet og modalitetsbegrepene fra antropologien og det kan derfor virke litt malplassert at for eksempel ekteskapsstatus har noe å si for deltagelsen i en misjonssodalitet. Men poenget hans er nok at ikke alle kan delta i misjonsorganisasjonene.

I middelalderen ble den sunne forbindelsen mellom modaliteter og sodaliteter gjenoppdaget og samarbeidet gikk ut på at klosterbevegelsene spredte bispedømme strukturen. Et eksempel på dette var at pave Gregor den store fikk Augustin av Canterbury til å spre bispedømmestrukturen i England. Slik ble byggingen av modalitetsstrukturen utført av sodalitetsstrukturen som Augustin tilhørte. Men det var ikke alltid så rosenrødt, tidvis var maktkampen stor mellom biskop og abbed. Ved reformasjonen kvittet protestantene seg med klostrene, og dermed sodalitetsstrukturen. Dette ser Winter som den største feilene ved reformasjonen. Hadde det ikke vært for pietistbevegelsen, så ville det heller ikke vært en organisasjonsstruktur i den protestantiske bevegelsen. Men etter hvert ble pietistbevegelsen ineffektiv som

³⁷ Winter 1974:127

misjonsstruktur og fornyelsesbevegelse, i følge Winter. Derfor hadde ikke protestantene noen gode strukturer for misjon på nesten tre hundre år, før William Carey foreslo «the use of means for the conversion of the heathen.»³⁸ I følge Winter bruker Carey «means» om nødvendigheten av en sodalitet i misjonsarbeidet, en struktur som ikke var et initiativ fra de etablerte kirkene. Derfor ble det på slutten av 1700-tallet og begynnelsen av 1800-tallet stiftet en rekke protestantiske misjonsorganisasjoner. Misjonsoptimismen og frivilligheten var stor. Men i følge Winter varte ikke oppgangen så lenge. To ting ble gjort feil. For det første var de protestantiske misjonærene fokusert på å plante kirker og ikke sodalitetsstrukturer i de landene de arbeidet i. Dette mener Winter er merkelig når de selv kommer fra en misjonsorganisasjon. For det andre ble organisasjonene etter hvert lagt under de etablerte kirkene, noe som resulterte i at misjonsengasjementet falt. Winters ønske er at det i misjonsarbeidet plantes både modalitets- og sodalitetsstrukturer. Begge strukturer er essensielt viktige og de bør legitimeres av hverandre slik at de sammen kan være med på å fullføre misjonsbefalingen. For Winter var noe av det viktigste ved sodalitetene at de var voluntaristiske, folk valgte selv å delta i denne strukturen.

John Stott

John Stott har levert et betydelig bidrag til den evangelikale bevegelse og til Lausannebevegelsen spesielt. Både i Lausanne 1974 og Manila 1989 var han sterkt medvirkende til utarbeidelsen av de to misjonsdokumentene som ble produsert. Han satte også sitt preg på arbeidet i den teologiske arbeidsgruppen som møttes til konsultasjoner mellom de store konferansene. Det var en av «hans disipler», Christopher Wright, som ledet arbeidet med å utforme CTE. Wright forteller at da han fikk ideen til rammeverket for erklæringen, ringte han straks Stott for å få respons på den.³⁹ Dette viser at selv om Stott, på grunn av sin høye alder hadde trukket seg tilbake fra arbeidet i Lausannebevegelsen, så virket han også noe inn på prosessen med å forfatte CTE.

³⁸ Winter 1974:132

³⁹ Wright 2011

Stott sitt syn på misjon

Boken *Christian mission in the modern world* (1975) er basert på materialet John Stott fremførte på Lausanne kongressen i 1974 og på Chevasse forelesningene i 1975.⁴⁰ I boken ser han blant annet på forståelsen av misjon i samtiden og tegner opp to ytterpunkter som han mener er ubibelske. På den ene siden er det de som kun ser misjon som en verbal proklamasjon av evangeliet. Dette kaller Stott det gamle synet på misjon.⁴¹ Misjonæren, som regel en mann, hadde ansvaret for å forkynne Ordet til de fortapte sjeler, og det var liten plass til andre aktiviteter. Noen mente også at pengene som ble samlet inn til misjonsarbeidet skulle brukes på å vinne sjeler, og ikke drive undervisning.⁴² Dette var de helt ekstreme. For det var mange som drev skoler og sykehus, men evangeliserings fokuset lå i bunnen av alle aktiviteter. Dette gamle synet eksisterte fortsatt, mente Stott, f.eks. i Jesusbevegelsen. Hos disse grupperingene lå det en tanke om at verden var som et brennende hus der de kristne måtte inn for å redde så mange som mulig. Det viktigste var å redde sjeler så de fikk evig liv. Livet på jorden var ikke så viktig siden Jesus kunne komme igjen når som helst. Stott kritiserer denne pessimismen på vegne av jorden, og spør hvorfor de ikke legger vekt på bibeltekstene som sier at Gud er skaperen og den som gav menneskene befaling om å ta vare på jorda.⁴³

På det andre ekstreme ytterpunktet plasserer Stott de økumeniske synspunktene på misjon, spesielt dem fra midten av 1960-tallet. Han viser til publikasjonen *The Church for Others* (1967), som var en forberedelsesrapport til KVs generalforsamling i Uppsala 1968. I dette dokumentet ble det introdusert et helt nytt vokabular for misjonen. Det tok utgangspunkt i at Gud arbeider i verden og at Guds misjon, *Missio Dei*, var å bringe hans *Shalom*⁴⁴ til verden. Kirkens oppgave var å bli med på Guds arbeid i verden. J. G. Davies, en av medlemmene i arbeidsgruppen som utarbeidet rapporten, sa i en annen bok at målet for misjon var humanisering, forsoning, shalom og opprettelsen av Guds rike.⁴⁵ Alt i alt ble misjon sett på som en historisk prosess for å fornye samfunnet.

⁴⁰ Hvert år blir en gjesteforeleser invitert til Wycliffe Hall, Oxford for å holde det som blir kalt Chevasse Lectures in World Mission. I 1975 holdt John Stott denne forelesningen.

⁴¹ Stott 1975:15

⁴² Ibid. s. 16

⁴³ Ibid. s. 16-17

⁴⁴ Hebraisk og betyr "fred"

⁴⁵ Stott 1975:18

Stott kritiserer også dette ytterpunktet og mener blant annet at bruken av bibelverset «Se, jeg gjør alle ting nye» (Åpenbaringen 21,5), var feil i henhold til dets opprinnelige mening. I Uppsala ble verset brukt om at Gud nå ville fornye samfunnet og at det var en sosial og politisk endring, men Stott peker på at det var et eskatologisk utsagn talt fra Guds trone etter at den nye himmel og den nye jord har åpenbart seg.⁴⁶ Videre presenterer Stott en firedelt kritikk av innholdet i forståelsen av at Guds misjon er en sosial fornyelse. For det første er Gud Herre over historien og dommer over historien. Derfor kan ikke alle revolusjonære bevegelser i verden tolkes som en guddommelig fornyelse. For det andre rommer begrepet «shalom» i Bibelen mer enn en sosial fornyelse. Det blir brukt i GT om politisk og material velstand, men i følge Stott får det en ny mening i NT. Jesu fred er dypere og rikere, og inneholder forsoning og fellesskap med Gud og andre mennesker. Men denne freden gis bare til hans folk, og nyskapelsen skjer bare i de som er i Kristus. For det tredje kan ikke ordet misjon brukes om alt det Gud gjør i verden. I følge Stott så handler misjon om Guds forløste folk, og hva han sender dem til verden for å gjøre.⁴⁷ For det fjerde er det lite eller ingen plass til evangelisering i Uppsalas misjonsforståelse. Denne ubalansen talte Stott om på selve konferansen i 1968. I den fokuserte han på at kirkens første prioritet er å stille tørsten til alle de som hungrer etter åndelig næring. Han pekte også på Jesus oppdrag til disiplene, som gjelder kristne i dag, og fraværet av iveren for dette oppdraget hos delegatene på generalforsamlingen.⁴⁸

Fra dette går Stott videre og spør om det finnes en mer balansert bibelsk forståelse av misjon, som både tar hensyn til evangelisering og sosialt arbeid.⁴⁹ For å svare på dette går han til Bibelen og ser på misjonsoppdraget Jesus gav disiplene. Vi finner fire versjoner av denne hendelsen. I den lengre avslutningen i Markus (16,15), i Matteus 28,19-20, i tobindsverket Acta-Lukas (Luk 24,47 og Acta 1,8) og i Johannes 20,21. Stott skriver at i versene fra de tre første evangeliene er tyngdepunktet tydelig. Det ligger på forkynnelse, vitnetjeneste og disippelgjøring. Derfor har mange sett misjon som utelukkende bestående av forkynnende, konverterende og lærende aktiviteter. Stott hadde også tolket disse versene slik, men hadde nå endret oppfatningen av dem. Han sier at disse versene ikke bare inneholder plikten til å undervise om alt det Jesus hadde gitt til disiplene, og at sosialt engasjement var en del

⁴⁶ Stott 1975:18

⁴⁷ Ibid. s. 19

⁴⁸ Ibid. s. 19-20

⁴⁹ Ibid. s. 20

av dette. Han ble også oppmerksom på at ikke bare konsekvensene av oppdraget, men også selve oppdraget må forstås å inkludere sosialt og evangelistisk ansvar, ellers forvrenges Jesu ord.

Stott legger så ut om misjonsbefalingen slik den fremtrer i Johannes teksten. Det er den minst brukte av de fire. Men Stott mener å se at når Jesus sier «Som Far har sendt meg, sender jeg dere» (Joh 20,21), så gjør han sitt oppdrag til modell for vårt oppdrag. Derfor må forståelsen av kirkens oppdrag, hentes ut fra forståelsen av Sønnens oppdrag.⁵⁰ Spørsmålet blir da: hvordan og hvorfor sendte Faderen Sønnen? For å frelse verden, er svaret fra Bibelen. Men kirken kan ikke frelse verden. Derfor, sier Stott, er mange redde for å sammenlikne Jesus oppdrag med kirkens oppdrag. Noe mer generelt bør heller få fokus, som at Jesus kom for å tjene menneskene. Slik det ble profetert i GT om at Herrens lidende tjener skulle komme, slik var Jesus denne tjeneren. Han kom ikke «for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange» (Markus 10,45). Jesus vasket skitne føtter, gav mat til de sultne, helbredet de syke og trøstet de sørgende. Hans budskap kan ikke skilles fra hans tjenesten, de henger uløselig sammen. Han tjente i ord og handling.

Nå sender Jesus oss, slik som Gud sendte han. Derfor skal også vårt oppdrag være preget av tjeneste. Kirken er sendt til verden som en tjenende kirke. Vår modell og forbilde er Jesus, og Stott skriver,

«it seems that it is in our servant role that we can find the right synthesis of evangelism and social action. For both should be for us, as they undoubtedly were for Christ, authentic expressions of the love that serves.»⁵¹

Et annet aspekt ved Jesu oppdrag som kirken bør kopiere, er hvordan Jesus var sendt til verden, skriver Stott. Jesus ble et menneske, inkarnert inn i denne verden og i den lokale kulturen i Israel. Han var ikke en fremmed, men en av oss. Og nå sender han oss inn i verden for å identifisere oss med andre, slik som han identifiserte seg med oss. Stott kommer med selvkritikk og mener dette er noe kristne har feilet i å kopiere og etterleve, spesielt de evangelikale. Han skriver at «it comes more natural to

⁵⁰ Stott 1975:23

⁵¹ Ibid. s. 25

us to shout the gospel at people from a distance than to involve ourself deeply in their lifes.»⁵²

Relasjonen mellom evangelisering og sosial handling

Stott beskriver tre forsøk på å definere forholdet mellom evangelisering og sosial handling.⁵³ Den første er å se på sosial handling som et middel for evangelisering. Evangelisering og omvendelse av mennesker er det primære, men sosial handling er et nyttig middel for å komme dit. Det er på bakgrunn av dette at misjonsarbeidet ofte har fått kritikk fordi man mener at de lokker mennesker til Jesus med reint vann, mat, utdanning osv. Det andre forsøket er bedre mener Stott. Det er å se sosial handling, ikke som et middel, men som en manifestasjon av evangeliet som blir forkynt. Man kan si at sosialt engasjement kroppsliggjør evangeliseringen. Hos Jesus var det også slik at hans ord og hans gjerninger hang tett sammen. Han forkynte Guds rike og han manifesterte det.

Det tredje og det mest vellykkede forsøket på å beskrive forholdet mellom evangelisering og sosial handling, i følge Stott, er at sosial handling er en partner med evangelisering. Som partnere hører de sammen, men kan også stå hver for seg. De er begge knyttet sammen men ingen av dem er et middel for den andre. Stott henviser til en eksegese av 1. Joh 3,17-18 for å si noe om dette. Kjærlighet i handling springer ut av to aktiviteter; at vi ser en som lider nød, og at vi har «nok å leve av», altså at vi har det som kan dekke våre søskens behov. Behovene kan både være åndelige og fysiske. Dermed må vi som har opplevd evangeliet dele med dem som vi ser har åndelige behov, og vi som har overflod av materielle goder må dele med dem som vi ser lever i fattigdom.

«To see need and to possess the remedy compels love to act, and whether the action will be evangelistic or social, or indeed political, depends on what we "see" and what we "have".»⁵⁴

Det store bud og det store oppdraget

Oppsummerende så argumenterer Stott for at i følge Johannes sin versjon av Jesu misjonsbefaling, så handler kirkens misjon om å speile Jesu oppdrag. Det betyr at kirken er sendt til verden for å tjene den i ord og handling, ta vare på de fattige og de

⁵² Stott 1975:25

⁵³ Ibid. s. 26

⁵⁴ Ibid. s. 28

som er syke i kropp eller sjel. Med andre ord var både evangelisering og sosialt arbeid endel av Jesu tjeneste og derfor skal det være en del av kirkens tjeneste.⁵⁵ Deretter knytter han det nest største bud, du skal elske din neste som deg selv, sammen med misjonsbefalingen. For hvis du bare evangeliserer for din neste, så har du ikke oppfylt dette budet. Din neste er ikke en kroppløs sjel hvor vi kun skal elske sjelen deres, eller en sjelløs kropp hvor vi kun elsker kroppen, sier Stott. Hvis du bryr deg om din neste deler du evangeliet med han, men du stopper ikke der. Gud skapte oss med kropp og sjel i et fellesskap. Derfor må vi også bry oss om samfunnet vår neste lever i hvis vi skal ta det nest største budet på alvor. Vi må bry oss om de sosiale strukturene slik at fred, verdighet, frihet og rettferdighet er tilstede for alle mennesker. Tilslutt sier han at misjon er ikke alt det kirken gjør, men misjon beskriver hva kirken er sendt til verden for å gjøre. Og misjon omfatter kirkens doble oppdrag i verden; og være dens lys og salt.⁵⁶

To sentrale missiologer i det 20. århundre er presentert i dette kapittelet. Den ene var en strateg og metodeekspert, den andre var en nøktern og teologisk reflektert mann. Stott virker å være den av de to som har jobbet mest med refleksjonen rundt misjonsforståelsen. Winter virket å være mer en hardt arbeidende strateg og visjonsbærer. Winters forståelse av misjon virker å være at misjon er tverrkulturell evangelisering til samfunn som ikke har en kirke i blant seg. Mens Stott mener at misjon er alt det kirken er sendt til verden for å gjøre. Her ser vi tydelig de er uenige. Dette skal jeg drøfte nærmere i kapittel 5, men først skal jeg ta for meg de to misjonsdokumentene fra de to bevegelsene.

4. Presentasjon av misjonsdokumentene

I dette kapittelet skal jeg presentere de to dokumentene fra Tokyo 2010 og Cape Town 2010. Jeg vil presentere de steder hvor forståelsen av misjon og misjonsstrategien kommer til syne. I mange tilfeller vil dette gå over i hverandre. Derfor bør jeg kanskje skrive hele analysen i en del uten å skille mellom teologi og strategi. Jeg velger likevel å dele det opp for å tydeliggjøre hva dokumentene sier om misjonsforståelse og hva de sier om misjonsstrategi.

⁵⁵ Stott 1975:29

⁵⁶ Ibid. s. 30-31

Tokyo-deklarasjonen

Presentasjon av dokumentet

Dokumentet er relativt kort, har kun 7 overskrifter og er på tre A4-sider. Det begynner med en innledning hvor misjon defineres som det viktigste i Bibelen, Tokyo 2010 settes inn i kontinuiteten etter Edinburgh 1910 og man sier litt om endringene som er skjedd de siste hundre år. Deretter sies det litt mer om hvem som er samlet på konferansen og hva slagordet er: «making disciples of every people in our generation.» Så går man over til å beskrive menneskets fall og Guds frelse for den som tror. Etter dette kommer en seksjon med hva som er oppdraget Jesus har gitt de kristne. Mot slutten er det et avsnitt om å fullføre misjonsoppdraget, og helt tilslutt følger et avsnitt med tittelen «Vårt løfte». Her gis det ett løfte om at deltagerne på Tokyo 2010 skal stå sammen i evangeliseringen av de unådde, oversette, ignorerte og glemte folkeslag.

Misjonsforståelsen i Tokyo-deklarasjonen

I begynnelsen av dokumentet sies det at misjon er det sentrale tema i Bibelen, og at Gud kommuniserer og arbeider gjennom oss i ord og gjerninger i en verden som er fremmedgjort for Han. Kirken har hatt oppdraget med å fullføre Jesu misjonsbefaling i over 2000 år. Etter innledningen kommer en teologisk del. Under overskriften «Menneskehetens behov», blir det utlagt bibeltekster om at mennesker er syndere og forlatt uten Jesu frelse. Vi er alle under Guds dom og livet består av to utganger. Under neste overskrift, «Guds løsning» (Gods Remedy), legges tekster frem som sier at Gud sendte sin sønn Jesus for å forsone verden med Han. Dette er budskapet i misjonsbefalingen, «og i hans navn skal omvendelse og tilgivelse for syndene forkynnes for alle folkeslag.»⁵⁷ Deretter går dokumentet videre og tar opp de kristnes ansvar i forhold til disse sannhetene. På grunn av menneskehetens behov og Guds rettsmiddel, gav Jesus sine etterfølgere det misjonale oppdraget å gjøre disipler av alle folkeslag. I dette oppdraget ser de bredden i at dette gjelder alle folk, og dybden i at man skal gjøre disipler, som to fokuspunkt. Så utbroderes de to fokusene. Bredden i oppdraget kategoriseres som geografisk – fordi man skal «gå ut i hele verden» (Mark

⁵⁷ Lukas 24,47a

16,15), etnisk – fordi det skal forkynnes for «alle folkeslag» (Matt 28,19), og individuelt – fordi det skal proklameres for «every creature» (Mark 16,15).⁵⁸

Videre forstår de dybden i oppdraget som tre aspekter ved disippelgjøringen. Gjennomtrengning – «å gå» er første punkt. Man må gjøre det til en prioritet å gå til de som har hatt lite eller ingen kontakt med evangeliet. Deretter vises det til ulike strategier for å gjøre dette. Her er hovedfokuset på muntligformidling og proklamasjon. Konsolidering – «døpe» er neste punkt. Det betyr at man må samle nye troende i et fellesskap med Jesus og andre troende, hvor dåpen er inngangsritualet. Transformering - «ære dem å holde alt det Jesus befalte» er siste punkt. Det å lære de kristne alt det Jesus forkynte er en viktig del av disippelgjørings prosessen, og resultatet skal bli endrede liv. Ideelt sett bør denne endringen prege alle sfærer av livet, fra politikk til økonomi, fra utdanning til helse, og fra forskning til vern av skaperverket. I følge TD vil en konsekvens av dette bli endrete samfunn, kulturer og land.

Forståelsen av muligheten for å avslutte misjonsoppdraget ved å evangelisere for alle folkeslag og gjøre disipler er et sentralt moment i TD og i Misjonsorganisasjonsbevegelsen. Hele dokumentet innledes med dette fokuset og i den korte teksten brukes også et avsnitt på å redegjøre for denne forståelsen. Dette er et eskatologisk fokus fordi de mener at ved å oppfylle Jesu misjonsbefaling, så vil endetiden komme. Dette begrunner de med å henvise til Matt 24,14. Dette gjøres ikke direkte i TD, men annet materiale tilknyttet bevegelsen viser denne begrunnelsen.⁵⁹

Av dette forstår jeg TD sin forståelse av misjon er fokusert på at misjon er evangelisering i hele verden til alle folkeslag og individer, gjennom det muntlige vitnesbyrdet, med mål om å gå til de unådde folkeslag for å forkynne, døpe nye troende og lære dem å holde alt Jesus har befalt slik at de forvandles og disippelgjøres, og igjen forvandler sine lokalsamfunn, kulturer og land. Dette kan karakteriseres som en smal misjonsforståelse. Samtidig spiller fullføringsperspektivet med sin eskatologi inn, og gjør at Misjonsorganisasjonsbevegelsen blir en eskatologisk «closure movement».⁶⁰

⁵⁸ Her bruker TD den engelske bibeloversettelsen KJV som oversetter ktisei (skapning) med entall, mens i NO2005 oversettes det med flertall og da står det «for alle som Gud har skapt»

⁵⁹ Winter og Koch 1999:68

⁶⁰ Gravaas 2011b:18

Misjonsstrategi i Tokyo-deklarasjonen

Hva sier TD om strategier i misjonsarbeidet? Først vil jeg se på hvordan dokumentet beskriver hvem det er som skal utføre misjonsarbeidet. Et viktig moment her er at i innledningen sies det at Kirken har hatt misjonsoppdraget i 2000 år. I samme del sies det at misjonsoppdraget er så stort at ikke en kirke, selskap, nasjonal misjonsbevegelse, eller regional misjonsblokk kan gjøre oppdraget alene eller uavhengig.⁶¹ Jeg tolker da at disse fire kan forstås som ulike aktører innenfor misjonsarbeidet i følge TD. Vi ser også at det skilles mellom «the Church» og «one church». Altså den verdensvide Kirken som er samlingen av alle kristne, og den lokale kirken, eller menigheten som vi også kan kalle det. Av dette tolker jeg at TD mener at alle de fire aktørene er en del av Kirken, mens den lokale kirken er en av aktørene i misjonsarbeidet. Dette følger Winters skjema for misjonsstrukturer, sodaliteter og modaliteter.

Men sies det noe om hvem som er å foretrekke til å utføre oppdraget? I slutten av dokumentet kan vi se spor av dette. Det gis en bekjennelse av at man tidligere ikke har verdsatt hverandres misjonsarbeid, og at man har konkurrert på visse områder. Det sies ikke noe spesielt om dette gjelder mellom de to misjonsstrukturene eller om det er innenfor sodalitetens strukturen. Uansett ønsker man nå å stå sammen i verdens evangeliseringen. Man ønsker å verdsetter hverandres arbeid og man ser at hver del av kroppen har sin hensikt. De vil også respektere alle misjonsengasjement, og ser at Gud bruker de forskjellige gruppene til å utvide Hans rike på ulike måter. Det blir understreket at det er viktig med et mangfold i misjonsarbeidet. Samtidig sies det mot slutten at for å fullføre oppdraget kreves at alle kristne samarbeider. Og for å opprettholde og videreføre samarbeidet mellom misjonsstrukturene på verdensbasis, ser de viktigheten av et globalt nettverk av misjonsstrukturer. Altså samarbeid innenfor sodalitetens strukturen. Det sies ikke noe om man skal inkludere modalitetsstrukturen eller andre misjonsinitiativ som er mer rettet mot denne. Av dette kan det forstås at de ser misjonsstrukturene som viktigst i koordineringen av misjonsarbeidet. Dette ligger på linje med Winters tenkning som står for at sodalittsstrukturene er mest effektive med å nå de unådde folkeslag.

⁶¹ TD 2011:27

Cape Town-erklæringen

Presentasjon av dokumentet

CTE er på 60 sider og består av to deler, en trosbekjennelsesdel med tittel «For den Herre vi elsker» og en mer praktisk del med tittel «For den verden vi tjener».

Trosbekjennelsen består av ti underpunkter som er bygget rundt paktsspråket og bruker «Vi elsker...» som innledning på hvert punkt. Punktene er som følger: 1. Vi elsker fordi Gud elsket oss først, 2. Vi elsker den levende Gud, 3. Vi elsker Gud Faderen, 4. Vi elsker Guds Sønn, 5. Vi elsker Gud Den Hellige Ånd, 6. Vi elsker Guds ord, 7. Vi elsker Guds verden, 8. Vi elsker Guds evangelium, 9. Vi elsker Guds folk, 10. Vi elsker Guds misjon. Del to er delt opp etter de seks hovedtemaene fra konferansen som er: II A. Å bære vitnesbyrd om Kristi Sannhet i en pluralistisk, globalisert verden; II B. Å bygge Kristi fred i vår splittede og falne verden; II C. Å leve Kristi kjærlighet blant mennesker med en annen tro; II D. Å forstå Kristi vilje for verdens evangelisering; II E. Å kalle Kristi Kirke tilbake til ydmykhet, integritet og enkelthet; II F. Partnerskap i Kristi kropp for enhet i misjon. Den første delen ble utformet på forhånd, hovedsakelig av Christopher Wright. Del to ble delvis forfattet på forhånd av Wright, men underveis i konferansen kom redaksjonskomiteen med innspill etter deltagelse på de ulike seminarer og plenumsmøter. Noen andre deltagere på konferansen kom også med innspill.

Generelt kan det sies at CTE virker å trekke på hele Bibelen, for perspektiver fra både GT og NT er tydelige fremme, spesielt i del I. Fokuset er på den store fortellingen fra skapelsen til Abraham og utvelgelsen av Guds folk, og videre gjennom bibelfortellingen frem til Jesus og hans verk, til disiplene og gjennom historien helt frem til oss her i dag. Dette helhetlige perspektivet hvor GT også er så tydelig inkludert, kan kanskje skyldes at Wright er professor i GT.

Misjonsforståelsen i Cape Town-erklæringen

Uttrykk for misjonsforståelsen i CTE finner vi flere steder i dokumentet og hovedsaklig i første del. Det er spesielt punkt 10 «vi elsker Guds misjon», som presenterer flere momenter i en misjonsforståelse. Likevel er hele dokumentet preget av Lausannebevegelsens misjonsforståelse. I punkt 10 sies det at misjonen er helt sentral for å forstå Gud, Bibelen, kirken, verdenshistorien og den endelige fremtid. Hele Bibelen vitner om Guds misjon som er å «sammenfatte alt i Kristus, alt i

Himmelen og på jord, og forsoner dem ved Hans blod på korset.»⁶² Gud er subjektet i misjonen, og han vil fullføre sin misjon og forvandle alt det skapte som er ødelagt av synd og ondskap til et nytt skaperverk. Guds folk kalles til å delta i Hans misjon og gjennom Jesus Kristus står kirken i kontinuitet med Abraham og det løftet han fikk av Gud. Det er Gud, den treenige enhet, som sender kirken som sitt redskap til jorden for å forkynne Hans evangelium. Og kirkens misjon er utledet av Guds misjon.

Misjonen må være integrert sies det. Gud sender sin kirke til verden for å elske og tjene for Kristi skyld. All misjon må da gjenspeile at evangelisering og forpliktende engasjement i verden er integrert. Og begrunnelsen for dette er at «hele den bibelske åpenbaringen av Guds evangelium befaler og driver oss til begge deler.»⁶³ Her hentes det inn sitater fra Lausanne-paktens artikkel 4 om hva evangelisering er og fra artikkel 5 om kristent sosialt ansvar. Dette viser kontinuiteten mellom dokumentene og hvilken stilling Lausanne-pakten har i Lausannebevegelsen. Som avslutning på punkt 10 siteres det også fra *The Micah Declaration on Integral Mission*.⁶⁴ Her utledes begrepet integrert misjon og det sies at

«i integrert misjon har forkynnelsen sosiale konsekvenser når vi kaller mennesker til kjærlighet og omvendelse på alle områder i livet. Og vårt sosiale engasjement har evangeliserende konsekvenser når vi vitner om Jesus Kristi forvandlende nåde.»⁶⁵

Denne integrerte misjonstankegangen har sitt opphav i latinamerikansk teologi.⁶⁶ Erfaring fra deres egen kontekst har preget deres forståelse av Guds misjon som holistisk.

Oppsummerende kan misjonsforståelsen som kommer til uttrykk i CTE defineres som helhetlig eller holistisk. Den står i kontinuitet til Lausanne-pakten og Manilamanifestet, men utvider også forståelsen av misjon. Det er en tydeligere understrekning av at evangelisering og sosialt ansvar hører med til Guds misjon.⁶⁷ Samtidig er arbeid for rettferdighet og fred, solidaritet med de fattige, forsoning og

⁶² CTE 2011:250

⁶³ Ibid. s. 251

⁶⁴ Organisasjonen bak deklarasjonen er Micah Challenge, en diakonal institusjon med en evangelikal profil; en motivasjons- og bevisstgjøringsbevegelse som selv ikke er operator.

⁶⁵ CTE 2011:252-3

⁶⁶ Lindheim 2011:60-61

⁶⁷ CTE 2011:276 (del II punkt D 1E)

omsorg for Guds skaperverk tatt inn i misjonsforståelsen slik at den utvides. Dette viser at samfunnsansvaret er blitt tydeligere, og punkt 7 om kjærligheten til verden understreker dette. I del II tydeliggjøres dette enda mer ved at man konkretiserer kallet til å elske verden ved å bringe Kristi fred inn i etniske konflikter, til de funksjonshemmede, til de som lider av HIV-AIDS, til de som er utsatt for moderne salveri og menneskehandel.

Misjonsstrategien i Cape Town-erklæringen

CTE sier også noe om hvordan misjonen skal utføres. Det er spesielt del II punkt D «Å forstå Kristi vilje for verdens evangeliseringen», som omtaler misjonsstrategien. Under tittelen «Unådde og uengasjerte folk» gjøres det klart at det fortsatt er mange folkeslag i verden som ikke har hørt et kristent vitnesbyrd. Mange er også uengasjerte fordi det ikke finnes noen kirker eller misjonsorganisasjoner som driver misjonsarbeid blant dem. Det tas et oppgjør med at det bare er en liten prosentandel av kirkenes ressurser som blir brukt på disse unådde folkeslag. Og i flere punkter tas det sikte på å fornye forpliktelsen for å gi disse evangeliet, det satses på å oversette Bibelen til flere språk, og man ønsker å utrydde bibeluvitenheten i kirken. Deretter settes det opp noen strategier for å nå bredere ut med evangeliet. Man må ta hensyn til at et flertall av verdensbefolkningen kommuniserer muntlig og derfor må evangeliseringen tilpasses det. Kirkens raske vekst mange steder i verden har ført til liten dybde i folks trosliv og dette må endres for at det fortsatt skal være en levende kirke. Derfor ønskes det Kristus-sentrerte ledere som er blitt grundig disippelgjort. Disse skal hindre at evangeliet bare når vidt ut og ikke dypt ned i folks liv. Byer sees på som strategisk viktige. Halvparten av verdensbefolkning bor nå i byer og der finner man: (1) den neste generasjon av unge mennesker; (2) de fleste unådde folk som har migrert; (3) de som former kulturen; (4) de fattigste av de fattige.⁶⁸ Derfor må bymisjon gis strategisk oppmerksomhet og misjonsmetodene må være fleksible for å svare på den virkeligheten som finnes i byene. Barn og unge er en viktig gruppe i verden i dag. De er fremtidens kirke men også en del av dagens kirke, og det legges vekt på at unge mennesker har et stort potensial som aktive deltagere i Guds misjon.

Strategien i verdensmisjonen er for Lausannebevegelsen variert og bred slik som deres misjonsforståelse. Strategien må tilpasses tid og sted. De trekker både på misjonsarbeid ut fra kirkene i deres lokale kontekst, men også på de frivillige

⁶⁸ CTE 2011:279

misjonsorganisasjonene som jobber rundt i verden. Byer og barn- og ungdom er spesielt sentrale strategiske fokusområder.

Jeg har nå trukket frem noen momenter ved misjonsforståelsen og misjonsstrategien som blir presentert i disse to dokumentene. Det er to forskjellige dokumenter både i omfang og i innhold. TD er kort og spisset, mens CTE er lang og omfattende. Det er både styrker og svakheter ved dette. TD har en styrke i at det er spisset for det gjør at det er lettere å få klarhet i formålet med dokumentet. Svakheten blir at det ikke tar opp vesentlige temaer i misjonsdebatten, som for eksempel sosialt arbeid, møte med andre religioner og vern av skaperverket. For CTE er det på den andre siden en styrke at det er omfattende fordi flere teologiske og missiologiske temaer blir tatt opp, som forvalter ansvaret, kamp mot fattigdom, urettferdighet og menneskehandel. Svakheten er at siden Lausanne er en så stor bevegelse bestående av medlemmer fra ulike teologiske tradisjoner, så er det vanskelig å komme til enighet i alle teologiske dilemmaer, som f.eks. sakramentsynet. I neste kapittel vil jeg vurdere nærmere innholdet i de to dokumentene og de to bevegelsene.

5. Drøfting og vurdering av funnene i de to dokumentene

Etter presentasjonen av de to dokumentene i forrige del, vil jeg her drøfte og sammenlikne de to bevegelsene. Jeg vil se på styrker og svakheter ved deres forståelse av misjon og misjonsstrategi, og kritisk vurdere dem. Hos Lausannebevegelsen ble evangelisering definert i Lausanne-pakten som det at «hele kirken bringer hele evangeliet til hele verden.»⁶⁹ Dette er fortsatt fokuset i CTE der denne pakten fornyes. Jeg vil nå bruke disse tre aspektene i misjonsarbeidet hos Lausannebevegelsen, og bruke dem som et rammeverk i sammenlikningen og drøftingen med Misjonsorganisasjonsbevegelsen. Jeg vil drøfte hva de sier om hvem det er som skal bringe evangeliet, hva det er som skal bringes ut, og hvor og til hvem evangeliet skal forkynnes.

⁶⁹ CTE 2011:229

Hvem er det som skal bringe evangeliet?

Kirken har alltid vært sentral i Lausannebevegelsens misjonsforståelse. Dette ser vi blant annet i språket gjennom hele Lausanne-pakten og spesielt i artikkel 6. Denne artikkelen tar for seg «kirken og evangelisering». Her sies det at kirken er et redskap for Guds misjon og i sentrum for hans plan. Det defineres at kirken er samfunnet av Guds folk og ikke en institusjon.⁷⁰ I CTE er det ikke noe annerledes. Der sies det at alle kristne er en del av den verdensvide kirke og har et ansvar i Guds misjon. Det ligger under at det ikke bare er de profesjonelle eller de som står på lønningslister som skal drive misjon, men også lekfolket. Det sies ikke mye om hvilken rolle kirkestrukturen (modaliteter) eller misjonsorganisasjonene (sodaliteter) skal ha, men det legges til grunne at begge to er tilstede og aktive. I del II punkt D2 C oppfordres misjonsorganisasjonene til å jobbe med muntlige strategier, mens i punkt D2 D oppfordres de lokale kirkene i det globale sør til å starte arbeid blant unådde folkegrupper i sitt eget område.

Misjonsorganisasjonsbevegelsen mener at det er sodalitetene som har hovedansvaret for å evangelisere for de unådde folkeslag. De mener, som Lausannebevegelsen, at alle kristne er kalt til misjon og evangelisering gjennom lokalkirken, men de ser også behovet for en spesiell voluntaristisk misjonstjeneste gjennom misjonsorganisasjonene. Dette vil si at det er de profesjonelle misjonærene som sees på som hovedaktørene i misjonsarbeidet. TD er åpen for at begge strukturer trengs, men dokumentet holder frem at sodalitätsstrukturen er viktigst og mest effektiv fordi den er fokusert mot å nå de unådde folkeslag slik at oppdraget i misjonsbefalingen kan bli fullført. Her må vi ta med i betraktningen hva formålet med Tokyo 2010 og TD var. De ønsker, som tidligere nevnt, å nå de unådde folkeslag. Derfor legges hovedvekten på evangelisering for disse. Likevel mener jeg at det ikke kan gjøres forskjell på lønnet og ulønnet misjonstjeneste. Kirker som er geografisk plassert i nærhet til unådde folkeslag kan gjøre en essensiell misjonstjeneste, og dette oppfordrer også CTE til. Her syns jeg TD ikke tar på alvor de leke kristne og kirkene som redskap for Guds misjon.

Både CTE og TD er opptatt av forsoning for tidligere uenigheter og oppfordrer til samarbeid i verdensevangeliseringen. For at fullføringen av misjonsbefalingen skal skje må hele den globale kroppen av troende samarbeide sier TD. Men for å lede dette

⁷⁰ Lausanne-pakten 2004:462

arbeidet og koordinere arbeidet mellom misjonsstrukturene, trengs et globalt nettverk. Begge bevegelsene er opptatt av samarbeid på tvers av strukturene, men Misjonsorganisasjonsbevegelsen er den som er mest fokusert på en av strukturene, misjonsorganisasjonene. Dette er naturlig da denne bevegelsen er opprettet med dette for øye. Winter argumenterte for sodalitätsstrukturen med bakgrunn i dens bibelske basis, dens voluntarisme og dens effektivitet. Lausannebevegelsen er i større grad helhetlig og favner alle kristne. Det har nok sammenheng med at den er en allianseøkumenisk sammenslutning av enkeltpersoner fra ulike kirke- og organisasjonssammenhenger.

Kritikken som ofte retter seg mot sodalitätsstrukturen handler om faren for at misjonsorganisasjonene operer på egenhånd uten kirkestrukturen. Latinamerikanske Orlando E. Costas (1974) var en av de største kritikerne til Winters fokus på de to strukturene. Han mente misjonsorganisasjonene burde være kirkeorganisasjoner, og at de kun har mandat til å operer på egenhånd i misjonen når kirken har sviktet sitt ansvar.⁷¹ For ut i fra evangeliene er det kirken som er Guds redskap i verden og som gjør Hans misjon. Costas mente også at man heller burde fokusere på å jobbe med en omfattende visjon for en misjonerende kirke, enn å fokusere på misjonsorganisasjonsstrukturen. Dette er nok uttrykk for Costas og andre latinamerikanske teologers integrerte forståelse av misjon. Sammen med blant annet René Padilla og Samuel Escobar, har Costas vært en pådriver for å se helhetlig på kristen tro og misjon i den evangelikale misjonsbevegelsen. De kritiserer det de ser som en vestlig dualisme som preger den vestlige kirke og misjon. Disse tre har spesielt gjort seg gjeldende i Lausannebevegelsen, og i CTE er nå arven etter latinamerikansk teologi synlig med innføringen av begrepet «integrert misjon» i del I punkt 10B.

Selv om Winter hevder å se at disse to strukturene eksisterte fra NTs tid, hvor Paulus opererte på egenhånd ut i fra Antiokia menigheten, mener Costas at den bibelske forståelsen av kirken ikke tillater bruken av misjonsstrukturer adskilt fra den.⁷² Bruce K. Camp er på linje med Costas og mener at Winter har gjort dette til en doktrine, det at sodalitetene er et eget uttrykk for den universelle kirke.⁷³ Camp stiller seg kritisk til dette. Han argumenterer med at det i Bibelen ikke sies noe om at disse

⁷¹ Jørgensen 2004:317

⁷² Ibid.

⁷³ Camp 1995:1

«missionary bands» er et uttrykk for den universelle kirken. Og hvis misjons-sodalitetene er et uttrykk for den universelle kirken, så kan det ikke stilles krav til medlemskap, slik som Winter hevder. For i det bibelske materialet er konseptet om universell deltagelse og tilhørighet i kirken et viktig prinsipp. Derfor mener Camp at misjonsorganisasjonenes legitimitet kommer fra deres tjeneste sammen med kirkene og ikke fra et eget mandat i Bibelen.

Det kan virke som om Camp tolker Winter litt for langt. Etter min mening ser jeg ikke at Winter ønsker å lage en doktrine av hans forståelse av misjons-sodalitetene i NT. Winter selv er tydelig på avhengigheten av de to strukturer og at de operer sammen. Men det virker som det viktigste for han er at misjonsbefalingen blir fullført, og da må misjonsorganisasjonsstrukturene styrkes da disse er mest effektive i å nå unådde folkeslag, i følge Winter. Jeg forstår Winter dit hen at han ikke har en teologisk, men en mer pragmatisk forståelse av disse to strukturene. Likevel kan det virke som om forståelsen av parusien har virket inn på den strategiske tenkningen. Jeg skal drøfte dette nærmere i delen om eskatologien i Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen, men først skal jeg se på hva de to bevegelsene vil forkynne og hvor og til hvem de ønsker å forkynne.

Hva er det som skal forkynnes?

Begge dokumentene understreker Kristi enestående stilling, menneskets behov for omvendelse og at det ikke er noen annen frelse enn i Ham. Med dette avviser de begge universalismen og fastholder at det er to utganger fra dette livet. Dette er, som redegjort i kapittel 2, klassisk evangelikalt.

CTE sier at det er hele evangeliet om Guds herlige nyheter i Kristus som skal forkynnes til hele verden. Dette fordi alle dimensjoner og relasjoner i Hans skaperverk er ødelagte av synd og ondskap, og trenger frelse.⁷⁴ I del II A1 sies det at evangeliet ikke bare er en individuell frelse, men er Guds plan for hele universet. Innholdet i «hele evangeliet» dreier seg derfor også om å ta vare på skaperverket og at det en dag skal bli forløst. Dette begrunnes ut fra Kristi herredømme. «Integrert misjon» blir her brukt som betegnelse på det å «kjenne, forkynne og leve ut den bibelske sannhet at evangeliet er Guds gode nyheter, ved Jesu Kristi død og

⁷⁴ CTE 2011:229

oppstandelse, for enkeltmennesker, for samfunnet og for skaperverket.»⁷⁵

Lausannebevegelsen fokusere på at Gud er en skapende Gud og at kristne må verne om skaperverket. Dette mener jeg er en styrke som tar på alvor forvalteransvaret vi er gitt av Gud. Dette er et bredt fokus på hva som er innholdet i budskapet som skal forkynnes.

I TD sies det også at man vil bringe videre evangeliet om frelsen til alle mennesker. Evangeliets innhold forkynner frelse for den som tror og omvender seg, altså bare frelse i en dimensjon, mellom Gud og mennesket. Det blir ikke lagt vekt på andre dimensjoner som samfunnet og skaperverket, slik som i CTE. Fokuset ligger hovedsakelig på individet. Det er først når man lar Bibelens etikk endre sin livsstil at de andre sfærene man deltar i endrer seg. Det er slik evangeliets kraft forandrer samfunn og skaperverket, i følge TD. En grunn til dette smale fokuset er kanskje fordi Misjonsorganisasjonsbevegelsen har et større fokus på strategi enn teologi, slik at strategien overstyrer tenkningen rundt teologien. Jeg mener dette er en svakhet ved denne bevegelsen. Slik deres spissede misjonsforståelse fremstår tar man ikke hensyn til skapelsesteologien, den etiske forkynnelsen i GT og Jesu liv og ord som eksempel til etterfølgelse. Deres misjonsforståelse gjør at de kan være mer effektive i arbeidet og evangelisere for flere, men en svakhet ved dette er at man neglisjerer andre behov hos menneskene man møter i misjonsarbeidet. Likevel er det et tydelig fokus på disippelgjøring, og gjennom denne prosessen vil de kristne lære å påvirke samfunnene sine og bidra til endring. Dette er positivt, men likevel er det ikke vektlagt at man i misjonsarbeidet skal drive helsearbeid, vern av skapelsesverket, utdanning eller prøve å endre urettferdige systemer. I TD ønskes det at nyomvende kristne skal la evangeliet prege alle deler av livet, hvorfor skal ikke dette også prege misjonsarbeidet? Det er tydelig i dokumentet at evangelisering er det viktigste. Dette er en dualistisk tankegang som er preget av de vestlige evangelikale kirker og misjonsorganisasjoner. Det kan stilles spørsmål ved at dette fortsatt er fokuset i en bevegelse og i et dokument fra en konferanse der 75% av deltagerne var fra det globale Sør.⁷⁶ Dette viser kanskje at den skjeve fordelingen mellom vesten og det globale Sør fortsatt preger noen deler av misjonsarbeidet. Selv om andelen delegater fra det globale Sør er hevet, så preges fortsatt misjonsteologien og misjonsstrategien av tankegods fra det globale Nord.

⁷⁵ CTE 2011:242

⁷⁶ Gravaas 2011b:19

Begge dokumentene fokuserer i en eller annen grad på disippelgjøring og kristen opplæring, og sier at dette er et viktig innhold i det som skal forkynnes. I TD er dette meget sentralt og tatt inn i mottoet for konferansen. I følge Hans Aage Gravaas ble dette presentert som et tilsvarende mot tidligere konferansers manglende fokus på dyden i misjonsoppdraget.⁷⁷ Mottoet er utvidet fra Edinburgh 1910 «the evangelization of the world in this generation» og Edinburgh 1980 «a church for every people by the year 2000», til «making disciples of every people in our generation» i Tokyo 2010. Det er en styrke at Misjonsorganisasjonsbevegelsen ønsker å fjerne seg fra kampanjeevangelisering, som kun har fokus på å frelse sjeler og ikke bygge disipler. Med disippelfokuset virker de å ville tenke mer langsiktig i misjonsarbeidet og være tilstede lenger. Gevinsten er at kristentroen blir dypere forankret i livet hos den som har blitt kristen, som betyr at det er større sannsynlighet for at de beholder kristentroen. Jeg stiller meg også spørsmålet om dette nye fokuset på disippelgjøring er et resultat av at Jesu gjenkomst drøyer og dermed justerer man litt på det eskatologiske fullførings perspektivet? Endringen kan også skyldes erfaringen av at disippelgjorte kristne vil være mer effektive vitner i sine sfærer.

CTE tar opp disippelfokuset blant annet i del II punkt D3, som handler om kristne ledere. Her sies det noe av det samme som indirekte erkjennes i TD, at kirkens raske vekst mange steder har medført at den mangler dybde og er derfor mer sårbar. Dette må forhindres ved å disippelgjøre ledere, sier CTE. I konklusjonen mot slutten av del II er det å gjøre disipler også et viktig tema. Det sies at «hvis vi mislykkes med disippelskap og disippelgjøring, så mislykkes vi på det mest grunnleggende nivå i vår misjon.»⁷⁸ Selv om begge fokuserer på disippelskap er TDs behandling av tema noe grunnere. Men vi må huske på at dette dokumentet er vesentlig kortere enn CTE, og har derfor ikke anledning til en omfattende utlegging av temaene.

Samtidig er det interessant at i TD så handler et av de tre punktene som skal utdype dybden i misjonsoppdraget om dåpen. Det sies at nye troende kommer inn i trosfellesskapet ved dåpen og at det er viktig at disse disippelgjøres i en lokalmenighet. I CTE skrives det lite om dåpen. Det nevnes kun kort i slutten av første del, som noe av det Gud kaller alle mennesker til. Dette har Roar G. Fotland kommentert, og han sier det er et bra fokus på disippelgjøring og kristen fostring, men

⁷⁷ Gravaas 2011b:14

⁷⁸ CTE 2011:293

kritiserer at det sakramentale er blitt borte på grunn av uenighet.⁷⁹ Det er interessant at den mest kirke-fokuserte bevegelsen ikke har lagt mer vekt på dåpen, mens Misjonsorganisasjonsbevegelsen, som er samlingen av tverrstrukturene i misjonsarbeidet, legger vekt på at dåpen er en del av inngangen til et fellesskap med Jesus og andre troende. Dette sier noe om at Misjonsorganisasjonsbevegelsen ikke har fjernet seg helt fra kirken.

Under dette punktet vil jeg også drøfte misjonsforståelsen som kommer til syne gjennom de to dokumentene. Sammenlikningen over viser at Misjonsorganisasjonsbevegelsen og TD har en smalere forståelse av hva misjon er, mens Lausannebevegelsen og CTE har en mer omfattende forståelse. Gjennom alle årene Lausannebevegelsen har eksistert er spørsmålet om forholdet mellom evangelisering og sosialt arbeid blitt debattert. Som vist i kapittel 2 var uenigheten stor allerede i 1974 og på flere konsultasjoner ble dette temaet tatt opp og drøftet. De tradisjonelle evangelikale, som satte evangelisering høyest, var i strid med de radikale fra det globale Sør, som understreket helheten i misjonsoppdraget. Stott var viktig i denne debatten, på tross av at han var fra den vestlige verden, så var han engelsk og ikke Nord-amerikaner. Kritikerne fra det globale Sør så nok kirkene fra Nord-Amerika som den største motdebattanten. Stott hadde også en egen evne til å formulere kristne sannheter slik at flest mulig kunne samle seg om dem. Dette gjorde at det sosialetiske fokuset Stott formulerte, allerede kom inn i Lausanne-pakten.

Selv om representanter fra Misjonsorganisasjonsbevegelsen skrev under på Lausanne-pakten, og at Edinburgh 1980⁸⁰ og Tokyo 2010⁸¹ anerkjenner denne som et av sine trosdokument, så virker det som om det gamle skille mellom evangelisering og sosialt arbeid fortsatt eksisterer hos dem. Det er evangeliseringen som får første prioritet i TD, og det sosialetiske er en frukt av disippelgjøringen. Det er dette Stott kaller det gamle synet på misjon, det som forstår misjon som proklamasjon. For i TD blir evangeliseringen sett på som det viktigste tema i Bibelen, og det gis eksempler på hvordan de gode nyhetene kan kommuniseres. Det er fokus på ord og proklamasjon, og ikke så mye på handling. CTE er i motsetning opptatt av at evangeliet om nåden i tillegg til proklamasjon, skal legemliggjøres i handling. Som Stott skrev i 1974 og fikk inn i Lausanne-pakten, så kan ikke evangelisering skilles fra sosialt arbeid. Slik

⁷⁹ Fotland 2011:101

⁸⁰ Starling 1981:11

⁸¹ <http://tokyo2010.org/delegates.htm#6> [Hentet 18.11.2011 kl 14.00]

som Jesu forkynnelse ikke kan skilles fra hans tjeneste, slik kan ikke ord og handling skilles i misjonsarbeidet. Det vi ser er at uenighetene i den evangelikale bevegelsen fra inngangen til 1900-tallet og i debatten fra 60- og 70-tallet, fortsatt eksisterer i dag.

Men definerer da CTE alt som misjon? «Hvis alt er misjon, da er ingenting misjon», er et berømt sitat fra Stephen Neill.⁸² Stott skrev i 1974 at misjon er ikke alt det kirken gjør, men misjon beskriver hva kirken er sendt til verden for å gjøre. Har Lausannebevegelsen fortsatt denne forståelsen? Jeg vil si til en viss grad. Men de har samtidig utvidet sin forståelse av hva misjon er. Fra Lausanne-pakten hvor evangelisering og sosialt arbeid anses som to likeverdige sider i misjonsarbeidet, selv om evangelisering egentlig blir prioritert først, har misjonsbegrepet blitt utvidet i Grand Rapids rapporten i 1982, hvor det skilles mellom sosial tjeneste og sosial aksjon. Manila-manifestet fortsatte utvidelsen av misjonsforståelsen ved å fastholde at man må synliggjøre Guds kjærlighet ved å vise omsorg for de fattige.⁸³ Flere internasjonale økumeniske misjonskonferanser opp gjennom 90- og 2000-tallet tok for seg nye sider ved misjonen som forsoning, menneskerettigheter, forsvarsarbeid (advocacy) og vern av skaperverket.⁸⁴ I Cape Town 2010 ble mye av dette også behandlet og i CTE finner vi dette representert i en integrert og helhetlig forståelse av hva misjon er. Det er også tydelig at man ikke lenger er redd for å stadfeste at sosial aksjon er en del av misjonsforståelsen, slik man var noe nølende om i Grand Rapids rapporten. Men betyr denne utvidelsen av misjonsforståelsen at Lausanne har glemt sin evangelikale arv hvor evangelisering er første prioritet? Nei, det betyr det nødvendigvis ikke. Men Lausanne virker ikke å ville prioritere mellom sosialt arbeid og evangelisering. De søker å fremme en misjonsforståelse som er helhetlig og holder fast på at alle sidene ved misjon er like viktig. Likevel kan en slik bred forståelse av misjon være en svakhet fordi det kan være vanskelig å balansere mellom de ulike perspektivene. Men jeg synes Lausannebevegelsen på en god måte har fått til dette i CTE.

Hvor og til hvem er det evangeliet skal bringes?

Lausannebevegelsen ser hele verden som misjonens locus. Evangeliet må forkynnes til alle. Til de som har hørt ordet men glemt det og til alle de som ikke har hørt det tidligere. Det fokuseres helhetlig, både geografisk og på unådde og uengasjerte

⁸² Bosch 1991:511

⁸³ Manila-manifestet 1989:248

⁸⁴ Engelsviken 2006:35

folkeslag. Dette viser seg i CTE del II punkt 1, som handler om unådde og uengasjerte folkeslag. Dette er i Winters ånd og er preget av hans vektlegging av temaet på Lausanne kongressen i 1974. Her ser vi den nære forbindelsen mellom de to bevegelsene. På en annen side har Lausannebevegelsen en mer utvidet strategi, og penser seg ikke inn på et spor slik som Misjonsorganisasjonsbevegelsen.

Misjonsorganisasjonsbevegelsen er meget strategisk opptatt av å rette evangeliseringen mot de unådde folkeslag. Dette fremkommer i TD hvor det sies at det skal gjøres til en prioritet å gå til de som har hatt lite eller ingen kontakt med evangeliet. Med dette sier de at det ikke er en prioritet å drive misjon i de landene hvor det allerede er kristne og kirker. Grunnlaget for dette la Winter med sine strategier for å nå unådde folkeslag med tverrkulturell evangelisering og hans modell fra Bibelen på dette. Han kritiserte misjonsarbeidet fordi for mye av arbeidet ble drevet i kirkene og ikke ute blant de som ikke var kristne. Han oppfordret til det han kalte E2 og E3 evangelisering og det er dette som er den opprinnelige strategien i Misjonsorganisasjonsbevegelsen.

Det kan stilles spørsmål ved Misjonsorganisasjonsbevegelsens prioritet å gå til de som har hatt lite eller ingen kontakt med evangeliet. Antall kristne har blitt redusert i Europa og i Nord-Amerika, men trengs det ikke da misjonsarbeid der siden det allerede finnes en kirke blant de ulike folkeslagene? Og hva med de som har vært kristne men som ikke er det lenger, skal ikke de få muligheten til å høre budskapet igjen? Til det kan det sies at fordi Misjonsorganisasjonsbevegelsen velger å fokusere på de unådde folkeslag, så trenger ikke det å bety at de er negative til misjon i land som tidligere bestod av mange kristne. De ser på seg selv som en ytre misjonsbevegelse som driver pionermisjonsarbeid der deres prioritet er de unådde folkeslag. Forståelsen av deres strategi må derfor kanskje nyanseres noe. Dette kan blant annet begrunnes i at TD tar opp at det er mange aktører i misjonsarbeidet og det kan forstås at de forskjellige aktørene har ansvar for å drive misjon i sin kontekst. Menighetene i sine lokalområder og misjonsorganisasjonene i ytremisjonen. Gravaas rapporterer også at hos GNMS blir Europa både forstått som misjonsmark og potensiell samarbeidspartner i verdensmisjonen.⁸⁵ Dette viser at Misjonsorganisasjonsbevegelsen ikke er fremmed for å se tidligere ”kristne områder” som steder der det må drives misjon.

⁸⁵ Gravaas 2011a:80-81

Egil Grandhagen mener tankemodellen til Winter må modereres noe.⁸⁶ I store folkegrupper er det ikke nok å plante en kirke for å nå alle, og i Afrika lever for eksempel mange store folkegrupper spredt utover flere land. Dette henger blant annet sammen med kolonimaktens unaturlige grenseoppdeling, og at mange folkeslag er nomader som beveger seg over store distanser. Dette gjelder for eksempel Fulani folket i Vest-Afrika som består av mange millioner mennesker som lever spredt utover nitten forskjellige land.⁸⁷ For å nå disse med evangeliet bør man også tenke geografisk i tillegg til folkegruppestrategi. Her er CTE og Lausannebevegelsens misjonsstrategi mer fruktbar. Den vil være mer fleksibel og benytte seg av de metodene som er best tilpasset det området eller den folkegruppen man ønsker å drive misjon iblant.

Winter brukte statistisk materiale for å vise hvor i verden de minst evangeliserte folkegruppene befant seg. Denne bruken av statistikk i misjonsarbeidet startet med McGavran i 1955 og fikk en oppblomstring under Lausanne kongressen i 1974, hvor dette ble fremmet av blant annet McGavran og Winter. I etterkant ble det satt fokus på strategiarbeidet, spesielt i den strategiske arbeidsgruppen i Lausannebevegelsen. I forbindelse med AD 2000 & Beyond bevegelsen ble «the Joshua project» lansert som et forskningsarbeid for å kartlegge og beskrive unådde folkegrupper. Etter nedleggelsen av bevegelsen fortsatte «the Joshua project» som et strategisk verktøy, som fortsatt eksisterer i dag. Denne bruken av statistikk om unådde folkeslag har også preget Misjonsorganisasjonsbevegelsen. Dette fordi deres fokus har vært rettet mot unådde folkeslag, og man har dermed hatt behov for å vite hvor de befinner seg. Det virker også å være et redskap for måloppnåelse i forhold til fullføringsoppdraget de ser seg selv som bærere av.

Statistikk og grafer kan være gode verktøy i misjonsarbeidet, men det er viktig å huske på at det er mennesker det handler om. Å delta i Guds misjon i verden er ikke det samme som å jobbe i en stor global bedrift som har fokus på effektivitet, rasjonalitet og profitt. Men noen ganger minner Winter og Misjonsorganisasjonsbevegelsens metoder mer om dem til en bedrift enn til en aktør i Guds misjon. Språket, metodene og planene virker å være tatt ut fra en vestlig bedriftskultur, og misjonsarbeidet preges av denne tekniske tilnærmingen. Faren ved

⁸⁶ Grandhagen 2004:384

⁸⁷ Artikkelen «Fula People» hos Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Fula_people, [hentet 18.10.11 kl 13.36]

dette er at menneskene kan bli brikker i en strategiplan, og dermed blir et middel for å nå målet om å avslutte oppdraget slik at Jesus kommer tilbake. Men tro og tvil er vanskelig å sette inn i et system som viser hvem som er kristne og hvem som ikke er det. Det er vanskelig å måle hvilke folkeslag som ikke har et kristent vitne iblant seg, og det finnes mange måter å tolke statistisk materiale. Mennesker kan ikke gjøres til et middel for å nå målet. Mennesker må møtes med respekt, åpenhet og en dyp identifisering i misjonsarbeidet. Statistisk materiale kan være en indikasjon på hvor man bør drive misjon i verden, men man bør samtidig stille seg kritisk til metoden og de svarene man får fra materialet. Samtidig er sammenkoblingen mellom statistisk materiale og oppfyllelsen av misjonsbefalingen en lite heldig kobling. Jeg mener statistikk ikke kan gi svar på når misjonsbefalingen er fullført og at Jesus kommer tilbake, fordi det i Bibelen sies at vi ikke skal vite tidspunktet for parusien.⁸⁸ Dette er et mislykket forsøk på å sette Guds plan inn i et skjema.

Escobar bruker begrepet «managerial missiology» om den typen misjonsforståelse og strategi som reduserer kristen misjon til en målbar virksomhet ved bruk av teknologi og markedsføringsstrategier.⁸⁹ Spørsmålet er om Winter og Misjonsorganisasjonsbevegelsen faller innenfor denne kategorien. Escobar sier at i denne missiologiske trenden er det en vektlegging av kvantitet som søker å redusere alt til statistikk. Misjonsarbeidet blir målstyring med denne typen missiologi. Dette kan minne om Winter og Misjonsorganisasjonsbevegelsen sine strategier. Likevel trenger ikke målstyring i misjon være ensbetydende med et negativt fortegn. Det er viktig med god styring i arbeidet hvis man skal ha oversikt og sette inn ressursene der det trengs mest. Sekulær organisasjonsteori kan lære oss mye hvis man bare er kritisk og vurderende til hvordan man bruker verktøyene. Samtidig vil jeg holde frem at arbeidet med Gud som oppdragsgiver ikke kan sammenliknes med andre typer bedrifts- og organisasjonsarbeid.

Videre sier Escobar at deres pragmatiske fokus medfører at misjon reduseres til proklamasjon av evangeliet som kan kvantifiseres. Her har vi sett at TD understreker at evangelisering er proklamasjon og at omvendelsen er sentral. Men samtidig så er det kommet inn en dybde i misjonsforståelsen som understreker at disippelgjøring også er viktig i misjonsarbeidet. Gravaas rapporterer fra Tokyo 2010 at «lettvinte evangeliseringskampanjer med fokus på tallfesting av omvendelser ..ble

⁸⁸ Acta 1,6

⁸⁹ Escobar 2002:18-19

problematisert ved flere tilfeller i løpet av konferansen.»⁹⁰ Dette vitner om at Misjonsorganisasjonsbevegelsen har hatt en slik forståelse som Escobar beskriver, men at de nå ønsker å trekke seg bort fra den. Tiden vil vise om de lykkes med dette.

Escobar konkluderer med at «managerial missiology» ser misjon som en aktivitet som skal resultere i at misjonssentrene i USA vokser og krones med suksess. Denne påstanden er noe krass og vitner om Escobars holdning ovenfor amerikansk missiologi. Jeg mener i stedet at denne missiologiske trenden gjør de grepene den gjør fordi den ønsker å nå målet om å avslutte misjonsoppdraget slik at endetiden kommer. Det er i hvert fall slik jeg ser dette fremstår hos Winter og Misjonsorganisasjonsbevegelsen.

Gravaas som både var tilstede i Tokyo og i Cape Town forteller at Paul Eshlemans presentasjon av unådde og uengasjerte folkeslag i verden i dag fikk en blandet mottakelse i Cape Town, men ble varmt mottatt i Tokyo.⁹¹ Dette kan sees på som en liten endring fordi Lausannebevegelsen tidligere var meget aktive i forhold til den strategiske folkegruppe tenkningen.⁹² Samtidig er den fortsatt representert i CTE som vist tidligere og det sies i dokumentet at man må omvende seg fra ens mangel på hast når det gjelder å dele evangeliet for de unådde folkeslag. Padilla er en av dem som har kritisert folkegruppetenkningen og bruken av statistiskmateriale helt siden Lausanne 1974. Han kritiserte også dette etter Cape Town 2010 og kaller det en tallbesettelse som er typisk for noen evangelikale miljøer i USA.⁹³ En oversikt over uengasjerte og unådde folkeslag ble presentert av den strategiske arbeidsgruppen på en fellesesjon. Padilla skriver at mange som var tilstede hadde førstehåndskunnskap om sine regioner og kunne peke på feil i materialet. Dette viser svakhetene i det å skulle tallfeste og stadfeste hvor det trengs misjon. Det finnes også ulike databaser som blir brukt i dette arbeidet, som det ikke er samsvar mellom. Databasene er også laget for hvert sitt formål, noe som må tas hensyn til.

Oppsummering

Hvem er det som skal bringe budskapet ut? «Kirkemisjonen» eller «selskapsmisjonen»?⁹⁴ Lausannebevegelsen svarer at det er kirken, som er alle

⁹⁰ Gravaas 2011b:21

⁹¹ Gravaas 2011a:79

⁹² CTE 2011:275

⁹³ Padilla 2011:85

⁹⁴ Dette er en gammel debatt i Norge som blant annet Myklebust (1976) tar opp, men det er ikke rom for å redegjøre for den i dette avhandlingsarbeidet.

kristne, fordi den er Guds redskap i hans misjon. Misjonsorganisasjonsbevegelsen svarer at det i hovedsak er hele kirken som er kalt til misjon. Men siden de definerer misjon som evangelisering for folk uten tro og uten et kristent vitne i blant seg, så er det aktørene i den spesielle pionermisjonstjenesten utført av misjonsorganisasjonene som er bærere av budskapet. Jeg forstår, i likhet med Lausannebevegelsen, kirken som sentrum for Guds misjon. Og spørsmålet om det er kirken eller misjonsorganisasjonene som skal utføre misjonsoppdraget, er egentlig overflødig, da misjonsorganisasjonene er en del av Guds universelle kirke. Faren er hvis de forstår seg selv som uttrykk for kirken. Ideelt sett, ut i fra min forståelse av Bibelen, burde all misjon vært samlet og organisert gjennom kirkene. I Norge har vi denne modellen representert blant annet gjennom Frikirken, batistkirkene, metodistene og pinsemenighetene. Men jeg vil samtidig ikke underkjenne det arbeidet de norske misjonsorganisasjonene har gjort og fortsatt gjør. Dette er en større debatt som jeg ikke skal gå mer inn på her.

Hva er så innholdet i det som skal forkynnes i følge Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen? I CTE kommer det frem at Lausannebevegelsen ønsker en helhetlig forkynnelse av hele evangeliet. I dette ligger det at evangeliet ikke bare er godt nytt for det neste livet, men også for livet her og nå. Derfor er misjonsforståelsen omfattende og flere ulike aspekter er tatt inn i misjonsbegrepet. Misjonsorganisasjonsbevegelsen er mer opptatt av å forkynne frelsen for det neste livet og har et smalere fokus på innholdet i forkynnelsen. Proklamasjonen av evangeliet og den individuelle omvendelsen er viktigst.

Hva svarer de to bevegelsene på hvor og til hvem det skal evangeliseres? Lausannebevegelsen sin misjonsstrategi går ut på at hele verden er en arena for misjon og at det skal evangeliseres for alle, både de som har hørt evangeliet før men glemte det og til de som ikke har hørt det. Misjonsorganisasjonsbevegelsen sin misjonsstrategi er mer rettet mot at det er de unådde og uengasjerte folkeslag som det er viktigst å evangelisere for. Samtidig kan dette spørsmålet ha sin forklaring i hvordan Misjonsorganisasjonsbevegelsen tenker om fullførelsen av misjonsoppdraget og konsekvensen dette får for fremskyndelsen av endetiden. Dette skal jeg drøfte i neste kapittel.

6. Misjonens mål og endepunkt

Menneskets frelse er misjonens hensikt og mål. Det er det soteriologiske perspektivet som blir gitt i misjonsbefalingen.⁹⁵ Samtidig er misjonstanken nært knyttet til tanken om Guds rike i evangeliene. Jesus proklamerte at Guds rike var nært og han kalte til omvendelse. I følge evangeliene preger Guds rike misjonen, og nå er det misjonen som gudsrikevirkelighet som bringer rikets forløsende krefter til verden.⁹⁶ Guds rike er et eskatologisk begrep i evangeliene. Evangelienes eskatologi viser spenningen i at Guds rike allerede er en realitet i Jesus Kristus, men at det først ved tidens slutt skal åpenbares fullt ut når Menneskesønnen kommer tilbake.⁹⁷

Eskatologien preger hvordan kirker og misjonsorganisasjoner tenker om misjon. Hvordan man forstår Bibelens tekster om endetiden påvirker arbeidet her og nå. I min sammenlikning og vurdering av de to misjonsbevegelsene med deres dokumenter har jeg sett at eskatologien spiller en viktig rolle for misjonsforståelsen og misjonsstrategien, spesielt i Misjonsorganisasjonsbevegelsen. Derfor skal jeg nå sammenlikne, vurdere og drøfte forståelsen av eskatologien i Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen og se hvilken konsekvens den får for deres misjonsforståelse og misjonsstrategi.

Eskatologien i Misjonsorganisasjonsbevegelsen

Eskatologien blir ikke direkte tatt opp i TD, men likevel er det endetids temaer tilstede gjennom bruken av begreper knyttet til troen på at man kan avslutte verdensmisjonen. Begrepene «fulfilling and bringing completion» og «finishing the task» som blir brukt om misjonsoppdraget, er med på å understøtte denne påstanden. Gravaas sier at Tokyo 2010 ser på seg selv som en eskatologisk «closure movement».⁹⁸ Hva dette betyr vil jeg se litt nærmere på. Allan Johnson skrev en serie med fem artikler hvor han analyserte Misjonsorganisasjonsbevegelsen i tidsskriftet *International Journal of Frontier Missions*.⁹⁹ I del 1 av artikkelserien sier han blant annet at forskjellen mellom Misjonsorganisasjonsbevegelsen og tradisjonell evangelikal misjon «is the belief in our ability to complete the essential basis of the Great Commission in a measurable fashion.»¹⁰⁰ Senere sier han at

⁹⁵ Berentsen et al. (Red.) 2004:181

⁹⁶ Ibid. s. 182-183

⁹⁷ Berentsen et al. (Red.) 2004:183

⁹⁸ Gravaas 2011b:18

⁹⁹ Johnson 2001a:79

¹⁰⁰ Johnson 2001a:83

Misjonsorganisasjonsbevegelsens redskaper for å måle oppnåelsen av oppdraget «fuels the hope of closure, completing this aspect of the task of the Great Commission and fulfilling the condition of Matthew 24,14 so that the end of this age can come.»¹⁰¹ Det vi ser er at denne bevegelsen mener at ved å evangelisere for alle folkeslag i verden, så kan de være med å påvirke til en avslutning på denne tidsalder og se at Jesus kommer tilbake.

Denne troen på at man kan være med å oppfylle Matt 24,14 og fremskynde endetiden, kan minne om det eskatologiske perspektivet i *millennialismen*. Premillennialismen og postmillennialismen oppstod i amerikansk teologi i det 19. og 20. århundre, og dreier seg om forståelsen av de tusen år omtalt i Åpenbaringen 20,3.¹⁰² Premillennialismen legger til grunn at Jesus kommer tilbake før de tusen år, og postmillennialismen forventer at Jesus kommer etter de tusen år. Den siste forståelsen er preget av en eskatologisk optimisme, fordi man ser Tusenårsriket som en forlengelse av den nåværende tid og historie, og postmillennialismen åpner opp for åndelig og politisk påvirkning fra de troende.¹⁰³ De troende kan medvirke til at riket kommer som avslutningen av den nåværende tidsalder.¹⁰⁴ Denne forståelsen ble nok formet av de driftige utvandrerne til Amerika, som var preget av optimisme og pioner ånd. Jonathan Edwards var postmillennialist og var en av lederskikkelsene i den store vekkelsen *the Great Awakening* i 1740-årene. Han mente at Tusenårsriket ville begynne i Amerika og at resten av verden skulle bli kristne før Jesu gjenkomst.

Premillennialisme er mer negativ til denne verden og preget av pessimisme på dens vegne. Dette fordi man venter på at Guds rike skal komme og tror ikke at man kan bidra til å fremskynde det. Men noen ganger gikk denne pessimismen hånd i hånd med en stor optimisme på vegne av misjonsarbeidet. Dette var tilfelle i store deler av pietistbevegelsen, men også i nyere evangelikale miljøer i følge Bosch.¹⁰⁵ Videre var det mange som mente at det overordnede målet for misjon var å forberede mennesker til det neste livet. Historien ble sett på som en prolog til det som senere skulle komme, eller i verste fall som en fiende for de kristne. Med en slik holdning blir det enda tydeligere hvorfor man ikke prøver å endre forholdene på jorden eller bedre de menneskelige levevilkårene. Bosch sier videre at en fare for mange som står i denne

¹⁰¹ Johnson 2001 a:83

¹⁰² Skarsaune 1997:83

¹⁰³ Ibid s. 84

¹⁰⁴ Ibid s. 97

¹⁰⁵ Bosch 1991:505

tradisjonen, er at de kommer opp i en dualisme fordi fokuset på å bli frelst for det neste livet fremmedgjør dem fra å involvere seg i livet i verden.¹⁰⁶

Nå skal det sies at Misjonsorganisasjonsbevegelsen ikke kan stemples som like negativ til verden som eksemplene over. I materialet jeg har sett på har jeg ikke funnet uttrykk for en pessimistisk holdning til historien eller verden. Likevel er det påfallende at det ikke sies så mye om involvering i denne verden. Det er helt tydelig at fokuset deres har vært, og fortsatt er, å frelse flest folk til det neste livet. Og som Bosch sier, så vil et overfokus på parusien forstyrre fokuset på ansvaret for verden her og nå. I TD er man også positive til mulighetene for evangelisering i vår tid og ser mange muligheter i denne generasjonen. Så sammen med fokuset på endetiden med begrepet «Finish the task», kan Misjonsorganisasjonsbevegelsens syn på endetiden likne på det Bosch beskriver som en blanding av pessimistisk premillennialisme og en optimisme på vegne av misjonsarbeidet.

I følge Bosch er det to grøfter i forståelsen av den kristne eskatologien. Den ene er den ekstreme eskatologiseringen av misjon, mens den andre er den ekstreme historiseringen av misjon.¹⁰⁷ Den første tolker frelseshistorien som helt separat fra verdenshistorien, mens den andre sekulariserer frelseshistorien og sakraliserer verdenshistorien.¹⁰⁸ Vi kan si at den første kan ligne på den eskatologiske forståelsen i Misjonsorganisasjonsbevegelsen, og den andre var tidligere synlig i den økumeniske bevegelsen som vi så i kapittel 2, blant annet på KVs generalforsamling i Uppsala (1968). Bosch velger en annen vei, og sier at vi trenger en eskatologi som både er fremtidsrettet og orientert mot her og nå. Det er her jeg vil plassere Lausannebevegelsen. De har en balansert eskatologi som tar på alvor evangeliets forkynnelse om Guds rike som en realitet allerede nå, men som ennå ikke har kommet i hele sin fylde.

Videre kan dette forklare Misjonsorganisasjonsbevegelsen og TDs ensidige fokus og smale misjonsforståelse. Det virker som om det er viktig for dem å fullføre oppdraget slik at Jesus kommer tilbake og det neste livet kan starte. Derfor legges det ikke stor vekt på livet som leves her og nå. Da blir det sosialetiske arbeidet mindre viktig, og man fokuserer kun på proklamasjon av evangeliet. Dette er styrken til folkegruppe tenkningen og «finishing the task» strategien, den er effektiv og smal.

¹⁰⁶ Bosch 1991:506

¹⁰⁷ Bosch 1991:507

¹⁰⁸ Ibid. s. 506

Men dette er også dens svakheter. For ved et ensidig fokus og en smal misjonsforståelse blir sosiale forhold, nye kristnes åndelige vekst og opplæring neglisjert. Dette virker det som om Misjonsorganisasjonsbevegelsen har lært noe av, for som jeg tidligere har vist, så er disippelskap et viktig moment i TD. Derfor er dybden i misjonsoppdraget ivaretatt. Men fortsatt er det horisontale aspektet fraværende. Og dette stilte Gravaas seg undrende til med tanke på at overvekten av delegatene ved Tokyo 2010 var fra det globale Sør.¹⁰⁹ Likevel har TD noe fokus på sosialt engasjement, men dette kommer i disippelgjøringen etter at man har blitt kristen. Men det sies ikke noe om at sosialt engasjement er en del av misjonsarbeidet. Det er kun en frukt av evangeliet hos den som tror. Forklaringen på Winters og Misjonsorganisasjonsbevegelsens vektlegging av statistisk materiale i forhold til utbredelsen av evangeliet til folkeslagene, blir også tydelig i møte med deres eskatologi. De trenger det statistiske materiale for å se hvor langt unna de er å nå målet; å se Jesu gjenkomst.

Bruken av Matt 24,14

Hvordan er Misjonsorganisasjonsbevegelsens tolkning av Matt 24,14 sammenliknet med andres tolkning? Jeg skal ikke presentere en omfattende tekstutlegging med innspill fra mange kommentarer, men jeg vil hen vise til noen kommentarer som holder frem en annen forståelse av Matt 24,14. Først vil si noe generelt om teksten.

Matt 24,14 er plassert i en tale av Jesus om de siste tider (Kap 24 og 25). Dette verset kommer som en avslutning på perikopen 24,1-14, og er det eneste med positivt innhold. Det handler om Guds frelsesplan og vårt oppdrag i den: hva oppdraget er («evangeliet om Guds Rike»), hvordan («forkynne»), til hvem («hele verden»), hvorfor («som et vitnesbyrd til alle folkeslag») og når det avsluttes («og så skal enden komme»)¹¹⁰. Mange mener at den siste delen av verset er en forklaring på forsinkelsen i Herrens komme. Først skal flest mulig få muligheten til å høre evangeliet før Jesus kommer tilbake, slik logikken også er i 2. Peter 3,9. Donald A. Hagner mener at slutten av Matt 24,14 ikke kan tolkes dit hen at disiplene kan fremskynde eller forsinke endetiden ved å være lydige eller ikke lydige mot misjonsbefalingen. Han mener at fokuset ligger i at budskapet skal spres uten

¹⁰⁹ Gravaas 2011b:19

¹¹⁰ Bruner 1990:494

geografiske og etniske restriksjoner.¹¹¹ Vi vet ikke tiden for når Jesus kommer tilbake. Dette gjentar Jesus flere steder i evangeliene, blant annet i Matt 24,36. Og på disiplenes spørsmål om dette i Acta 1,8 svarer ikke Jesus direkte, men legger vekt på det universelle oppdraget deres.

Dag Audun Rasmussen har også sett på Matt 24,14 og har fire kommentarer til teksten og parallellen i Markus 13,10.¹¹² For det første viser sammenhengen at misjon er et endetidstegn, og derfor virker «ikke parusien å være avhengig av forkynnelse suksess i ytre kvantitativ forstand, men bare av forkynnelse faktum i seg selv.»¹¹³ For det andre mener han at passivformen på verbene som er brukt i Matt 24,14 uttrykker at Gud i og igjennom sine vitner formidler sine handlinger. For det tredje kommer Guds frelsesplan til syne gjennom uttrykkmåten «dette evangeliet om riket skal forkynnes» og viser at misjon er Guds sak. «For det fjerde er det Gud som lar enden komme.»¹¹⁴ Han er skaper, opprettholder og fullender. Det ligger i hans hånd. Vi kan heller ikke bringe Hans fullendelse nærmere, for det er bare han i sin suverenitet som vet når og hvordan enden vil komme.

Jeg forstår Matt 24,14 slik som Hagner og Rasmussen utlegger teksten, at vi ikke kan bruke teksten for å si at vi med misjon kan være med å fremskynde parusien. Dette betyr ikke at vi skal la være å evangelisere, nettopp fordi tiden mellom Jesu død og oppstandelse og hans gjenkomst skal være en tid preget av evangelisering. Evangeliet skal forkynnes til alle folk, til de som har hørt det før og glemt det, og til de som aldri har hørt det før. Jeg legger meg på linje med Lausannebevegelsen og Stott som sier at kirken er sendt til verden for å gjøre det Gud har kalt den til å gjøre, så lenge verden består. Derfor kan ikke misjonsoppdraget avsluttes av oss kristne, det er kun Gud som har makt til det ved Jesu gjenkomst. Tiden for fullendelsen er ikke kjent og vil komme overraskende på oss alle. Samtidig fremmer Rasmussen et dialektisk perspektiv hvor han sier at det ikke må skilles skarpt mellom misjon som Guds sak og det at den samtidig har et menneskelig aspekt. «For misjon er Guds gjerning i Åndens skikkelse gjennom sine budbærere.»¹¹⁵

Jeg er enig i at kristne bør motiveres til misjon og at man bruker det bibelske materialet som begrunnelse for det. Men jeg er uenig i at man begrunner motivasjonen

¹¹¹ Hagner 1995:696

¹¹² Rasmussen 1982:35

¹¹³ Ibid. s. 36

¹¹⁴ Rasmussen 1982:37

¹¹⁵ Ibid. s. 39

i at vi kan fremskynde Jesu komme. Det er å tolke Matt 24,14 og parallelltekstene for langt og man ignorerer alle tekstene som sier at vi ikke skal vite når parusien kommer. Det er heller ikke fruktbart å spekulere i når man har nådd målet om å evangelisere alle folkeslag, det er det bare Gud som vet. I denne sammenhengen trekkes også ofte 2. Pet 3,11-12 frem, hvor det står at menigheten venter på Guds dag og fremskynder den. Berentsen et al. (2004) velger å se denne teksten som en oppfordring til iver for Guds misjon og ikke at tidspunktet for enden ligger i menighetens hender.¹¹⁶ Hovedfokuset må være på oppfordringen til iver for misjon og ikke spekulasjon over muligheten for å avslutte verdensmisjonen. Tider og stunder er det Gud som rår over, det er avgjørende viktig å fastholde.¹¹⁷

Nyansene i Misjonsorganisasjonsbevegelsen

I Johnson sin analyse av frontmisjonsbevegelsen, som jeg har referert til tidligere, er han mer kritisk etter hvert. Han går inn på teorien rundt bevegelsens mål om å fullføre misjonsbefalingen og sier at det har vært tendenser til å ”minimalisere” konseptet om misjonsbefalingen for å få en raskere måloppnåelse.¹¹⁸ Han nevner tre områder hvor dette har skjedd. Missiologisk har man ”minimalisert” misjonsforståelsen fra «å gjøre alle til disipler» til «å evangelisere». Teologisk har rettferdiggjørelseslæren på et vis blitt ”minimalisert” ved at store deler av verden er definert som «kristent» for å senke tallet på gjenstående folkegrupper som trengs å evangeliseres. Strategisk har man ”minimalisert” kirkeplantingen for å raskt kunne flytte seg til et nytt felt med unådde folkeslag. Denne endringen mener han har skjedd på grunn av AD 2000 and Beyond og «the Joshua Project» som hadde mål om å evangelisere alle mennesker før år 2000. Han skriver at opprinnelig var Winters definisjon på når en folkegruppe var nådd, at den minimalt skulle ha en lokal evangeliserende kirke som selv kunne evangelisere i sin kultur uten hjelp utenfra. Men hos «the Joshua Project» ble definisjonen på en nådd folkegruppe at det var en kirkeplantebevegelse med hundre eller flere troende blant dem. Dette er, i følge Johnson, klart ”minimalisert” i forhold til Winters definisjon.

Med dette kommer nyansene i Misjonsorganisasjonsbevegelsen tilsyne. Det virker som noen grupperinger innenfor bevegelsen er mer opptatt av det eskatologiske fullførings oppdraget skal lykkes for hver en pris, enn det Winter opprinnelig tenkte.

¹¹⁶ Berentsen et al. (red) 2004:184

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Johnson 2001b:121-122

Derfor skriver de ned målene i Jesu misjonsbefaling og gjør dem til et minimum som lett kan oppfylles for å raskere komme frem til oppnåelsen av avslutningen på verdensevangeliseringen. Ifølge Johnson er ikke Winter i denne grupperingen. Det kan jeg være enig i. Winters ønske var å effektivisere misjonsarbeidet fordi han så hvor mye tid og ressurser som ble brukt lokalt i menigheten. Dette var en berettiget kritikk som har gitt positiv gjenklang hos tilhørerne opp igjennom årene. Winter ønsket å være strategisk oppgaveorientert. Samtidig virker Winter å være mer nyansert en andre i Misjonsorganisasjonsbevegelsen. Han skriver i en artikkel, etter en lang utlegging om misjonsstrategi, at de strategiske metodene og midlene er bare objektive mål, og det er viktigere at vi er lydige mot Guds ord, enn at vi lager strategiske planer for verdensmisjonen.¹¹⁹ I samme artikkelen er Winter ikke så tydelig på at avslutningen av verdensmisjonen henger sammen med parusien.¹²⁰ Dette skaper litt usikkerhet om hva det er han faktisk mener, for han avviser den heller ikke, han legger bare mindre vekt på den. I og med at Tokyo 2010 og TD ønsker å utvide misjonsforståelsen til også å gjelde disippelgjøring, virker det som om Misjonsorganisasjonsbevegelsen er villig til å ta et oppgjør med de som har tatt lett på misjonsoppdraget og har ”minimalisert” det til de grader. Dette er et skritt i riktig retning, men fortsatt kommuniseres det i TD at avslutningen av verdensmisjonen er en viktig drivkraft i deres arbeid. Misjonsforståelsen er også fortsatt ”minimalisert” i forhold til Lausannebevegelsen sin misjonsforståelse.

Eskatologien i Lausannebevegelsen

Lausannebevegelsen og CTE uttrykker tydelig sin eskatologi. Dette skyldes nok at CTE er et mer omfattende dokument og at Lausannebevegelsen har jobbet mye med det teologiske trosgrunnlaget over tid, spesielt gjennom sin teologiske arbeidsgruppe. Tormod Engelsen har sammenliknet Lausanne-pakten og Manila-manifestet med tanke på eskatologien og sier den er hovedsakelig fokusert rundt tre henseender.¹²¹ Jeg vil vise til disse og se om CTE viderefører dette. For det første er eskatologien fremme i forbindelse med det unike og universelle ved Kristus (LP, artikkel 3), og i forståelsen av at frelsen er eskatologisk. Dette blir videreført i Manila-

¹¹⁹ Winter og Koch 1999:73

¹²⁰ Ibid. s. 67

¹²¹ Engelsen 1994:167

manifestet. CTE tar også dette videre og fremhever menneskets fortapthet uten Kristus og at det bare er ved han det finnes frelse (Del I, punkt 4C).

For det andre så er eskatologien tydeliggjort ved Jesus gjenkomst for å fullføre sin frelse og dom (LP, artikkel 15). Her oppfordres det også til evangelisering på bakgrunn av Jesu ord i Matt 24,14 om at evangeliet først må forkynnes for alle folkeslag før Han kommer igjen. Manila-manifestet har også fokus på Jesu gjenkomst og på å ikke forveksle Guds rike med et kristent samfunn.¹²² CTE nevner Jesus gjenkomst og at det er noe å se frem til, men her er referanser til Matt 24,14 fraværende. I stedet står det, underforstått, at evangeliet skal proklameres inntil den dagen da Han kommer.¹²³ Vektleggingen av at alle folkeslag skal evangeliseres, så skal Jesus komme, er fjernet i CTE. Det virker i stedet å være en forståelse av at verdensevangeliseringen skal opprettholdes så lenge verden består og parusien ikke er ankommet. Dette er interessant, spesielt i sammenlikningen med Misjonsorganisasjonsbevegelsens vektlegging av dette verset og deres fokus på å fullføre misjonsoppdraget. Det kan virke som om Lausannebevegelsen tidligere har vært nærmere denne forståelsen av at man kan avslutte verdensmisjonen, men at de har beveget seg vekk fra den i CTE. Dette understrekes i del II F punkt 2 hvor det sies at «Ingen...kan påberope seg det eksklusive privilegium å være de som skal fullføre misjonsbefalingen. Bare Gud er suveren.» Dette er en tydelig avvisning av fullføringsperspektivet. Gravaas skriver også at det var et mye mindre fokus på avslutningen av verdensevangeliseringen i Cape Town 2010 enn i Tokyo 2010.¹²⁴ Men Lausannebevegelsen er fortsatt tydelig evangelikale i det de oppfordrer til evangelisering inntill Jesus kommer tilbake.

For det tredje er eskatologien sett i sammenheng med åndelig krigføring og konflikt i fortsettelsen av artikkel 15 i Lausanne-pakten. Manila-manifestet følger opp dette med å se sammenhengen mellom Ordet, Ånden og bønn. Selv om det eskatologiske perspektivet ikke er utalt eksplisitt, så kommer det frem indirekte.¹²⁵ I CTE er dette også tydelig tilstede. I del I punkt 5 om Den Hellige Ånd står det at Ånden kan hjelpe til å seire over mørkets krefter, og i del I punkt 7 står det direkte om åndelig krigføring som bare kan vinnes med seieren på korset og oppstandelsen, i Den Hellige Ånds kraft og i stadig bønn.

¹²² Engelsviken 1994:168.

¹²³ CTE 2011:236-237

¹²⁴ Gravaas 2011a:79

¹²⁵ Engelsviken 1994:168-169

Grand Rapids rapporten (1982) fra Lausannebevegelsen sin konsultasjon om evangelisering og sosialt ansvar, tar opp eskatologien i et kapittel. Her kritiserer de messiansk marxisme og den vestlige messianske drømmen om å reise et materielt rike. Men de går ikke inn på de ulike millennialistiske posisjonene. Dette fordi de tre posisjonene var representert på konsultasjonen og de ville nok ikke skape splittelse. Som nevnt i kapittel to er evangelikale ofte uenige i eskatologien. Derfor må vi ta forbehold om å finne en ensartet forståelse av den i disse bevegelsene. Dette er en av svakhetene med blant annet Lausannebevegelsen. På grunn av dens størrelse og bredde er det ulike teologiske syn på mange områder. Et eksempel som er nevnt tidligere er at teologisk uenigheter i bevegelsen har gjort at det ikke står noe om dåpen og sakramentenes betydning i CTE.

Grand Rapids rapporten prøver i stedet å gi et balansert syn og den ønsker å fremme en felles eskatologisk motivasjon for evangelisering og sosialt arbeid.¹²⁶ Det blir blant annet vektlagt at Gud er allerede aktiv i historien, men at han skal fullføre sitt rike på den siste dag. Det konkluderes med at fordi rettferdighet og fred er karakteristikk på det kommende riket (2. Peter 3,13), så bør man arbeide for fremme dette i Guds rike som er synlig her og nå. Og fordi det ikke skal være noe sorg, skrik eller smerte i himmelen, så bør man arbeide for at dette heller ikke skal eksistere her på jorden. Dette gir en stimuli til sosialt ansvar. Samtidig sies det at gjennom visjonen om folkemasser foran Guds trone i Johannes åpenbaring, gis det inspirasjon til evangelisering. Her ser vi at Lausannebevegelsen ønsker å ha en eskatologi som både oppfordrer til evangelisering og til sosialt arbeid. Det betyr at deres syn på eskatologi sammenfaller med deres misjonsforståelse.

Johnson mener det har vært en ”minimalisering” av misjonsforståelsen i Misjonsorganisasjonsbevegelsen. Kan vi samtidig snakke om at det har vært en ”maksimalisering” av misjonsforståelsen i Lausannebevegelsen? Misjonsforståelsen deres har i hvert fall blitt mer omfattende med årene. Følgene av en ”maksimalisert” misjonsforståelse er at man ikke kan tenke seg en avslutning på misjonsoppdraget. For hvordan skal man avslutte arbeidet med vern av skaperverket? Eller forsvarsarbeidet for de utsatte og diskriminerte mennesker? Det at Lausannebevegelsen forstår kirken som misjonal i sitt vesen, gjør det også umulig å se for seg at den kan avslutte verdensmisjonen. For da ville den fjerne det grunnleggende

¹²⁶ *Evangelism and Social Responsibility* 1982:38

essensielle ved kirkens vesen. Men hvis man, som Misjonsorganisasjonsbevegelsen, mener at misjon er en aktivitet som kirken utfører, så ville det være mulig å tenke seg at kirken kan fullføre misjonsbefalingen. Dette viser at som et resultat av at Lausannebevegelsen har beveget seg mot en mer ”maksimalisert” misjonsforståelse fra 1974 til 2010, så har forståelsen av fullføringsperspektivet i misjonsarbeidet forsvunnet. Dette viser seg ved at fullføringsperspektivet ikke er tilstede i CTE og jeg mener det er en riktig vei å gå.

Lausannebevegelsen mener at kirken er kalt til å drive Guds misjon i verden inntil Jesus kommer tilbake. Så lenge verden består skal kirken drive misjon.¹²⁷ De tror ikke at man kan fremskynde Jesus gjenkomst ved å evangelisere for alle de unådde folkeslag slik som TD og Misjonsorganisasjonsbevegelsen gir uttrykk for. Lausannebevegelsen ”maksimaliserte” misjonsforståelse gjør det heller ikke mulig å avslutte misjonsoppdraget, fordi misjonsforståelsen går ut på at misjon er mer enn å evangeliserer for alle folkeslag, misjon er også å dekke de andre behovene menneskene har.

7. Avslutning

Oppsummerende konklusjon

I dette avhandlingsarbeidet har jeg sett nærmere på Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen, og min hovedproblemstilling har vært: Hvordan forstår Misjonsorganisasjonsbevegelsen og Lausannebevegelsen misjon? Og hvordan tenker de om misjonsstrategi?

Misjonsorganisasjonsbevegelsen er en relativt liten og lite konstituert bevegelse, men har samtidig blitt mer organisert med årene. Ralph D. Winter var en av premissleverandørene for bevegelsen. Hans forståelse av at misjonsbefalingen ikke bare handler om å nå ut geografisk til hele verden, men også om å forkynne evangeliet for alle folkeslag, er tydelig videreført. Dette arbeidet må gjøres gjennom tverrkulturell misjon til unådde og uengasjerte folkeslag. Sodalitetene (misjonsorganisasjonene) blir sett på som den mest effektive misjonsstrukturen i det strategiske arbeidet. Misjonsforståelsen til Misjonsorganisasjonsbevegelsen virker å være klassisk evangelikal med fokus på at misjon er evangelisering for unådde og

¹²⁷ CTE 2011:229

uengasjerte folkeslag. Målet er å omvende flest mulig mennesker, døpe dem inn i et fellesskap og lære dem opp i den kristne tro og etikk. Det siste er et uttrykk for disippelgjøringstanken som preget Tokyo 2010 og misjonsdokumentet TD, og dette er en utvidelse av misjonsforståelsen fra tidligere. Et siste viktig moment er forståelsen av at de med misjon kan være med å fullføre misjonsbefalingen og dermed avslutte verdensmisjonen.

Misjonsstrategisk retter Misjonsorganisasjonsbevegelsen misjonsarbeidet mot de unådde og uengasjerte folkeslag. Men denne forståelsen tar ikke hensyn til alle de menneskene som lever i land som tidligere var ”kristne”, og den tar heller ikke hensyn til nye generasjoner i disse landene. Dette fokuset skyldes nok Misjonsorganisasjonsbevegelsens forståelse av at de har ansvaret for den delen av misjonsarbeidet som er pioner virksomhet. Misjonsorganisasjonsbevegelsen bruk av statistiske materiale i det strategiske arbeidet kan også kritiseres. Statistikken blir brukt for å finne ut hvor unådde folkeslag befinner seg, men den brukes også som et verktøy for å undersøke hvordan det ligger an med oppgaven om å avslutte verdensmisjonen. Dette er kritikkverdig og det må stilles spørsmål ved denne bruken. Statistikken stemmer ikke alltid med virkeligheten. Det å skulle måle hvilke folkeslag som er kristne eller ikke er en såpass kompleks oppgave at man bør være kritisk til de svarene man leser ut av statistikken.

Styrken ved Misjonsorganisasjonsbevegelsens misjonsforståelse er at den er spisset og fokusert. Dette gjør det lettere å holde blikket på målet i misjonsarbeidet. De har også et prisverdig engasjement for misjon og evangelisering for de som ikke tror. Men samtidig blir deres misjonsforståelse såpass ”minimalisert” at det ikke tas hensyn til hele mennesket man møter i misjonsarbeidet. De mener at sosialt arbeid er noe som kommer etter omvendelse og dåp. Dette er kritikkverdig og tar ikke på alvor Bibelens og Jesu etiske forkynnelse. Samtidig ser vi at i TD er misjonsforståelsen utvidet ved å inkludere disippelperspektivet som legger vekt på endring av den troendes liv. Dette er en forbedring. Jeg mener å se at grunnen til den ”minimaliserte” misjonsforståelsen hos Misjonsorganisasjonsbevegelsen, er at de ønsker å gjøre det enklere å fullføre misjonsoppdraget slik at de avslutter verdensmisjonen og dermed fremskynder parusien. Selv om de har nyansert seg noe er dette fortsatt et viktig perspektiv i TD. Dette mener jeg er en usunn overfokusering på eskatologien som gir feil motivasjon for misjonsarbeidet. Her ser vi også at forståelsen av eskatologien får

innvirkninger på misjonsforståelsen og misjonsstrategien hos Misjonsorganisasjonsbevegelsen.

Lausannebevegelsen går tilbake til den første Lausanne kongressen i 1974, og har vokst til å bli en stor og omfattende bevegelse. Den tredje Lausanne kongressen ble arrangert i 2010 og samlet rekordmange delegater. Lausanne sin misjonsforståelsen har fra starten av, med hjelp fra blant annet John Stott, vært preget av et ønske om å holde sammen evangelisering og sosialt arbeid i verdensmisjonen. Gjennom årene har misjonsforståelsen vokst og blitt mer omfattende, det har skjedd en maksimalisering av misjonsforståelsen. Hovedanliggende for Lausanne er at misjon må være integrert og helhetlig. Gud er en misjonerende Gud som har sendt kirken til verden for å spre det gode budskapet. Misjon er derfor alt det kirken er sendt til verden for å gjøre. I spørsmålet om misjonsstrategi og hvem det er som skal utføre misjonsarbeidet, tenker Lausannebevegelsen også helhetlig. Gud bruker kirken som et verktøy for misjon. Derfor har alle kristne fått oppdraget med å spre Guds gode budskap, både enkeltpersoner, menigheter og misjonsorganisasjoner. Det skal forkynnes for alle som har hørt ordet tidligere men glemt det, og for alle de som ikke har hørt det tidligere.

Styrken i Lausannebevegelsens misjonsforståelse ligger i at den er omfattende og helhetlig, slik at den tar på alvor hele mennesket med alle dets behov. Samtidig er det også forbilledlig at også vern om skaperverket er inkludert i den helhetlig misjonsforståelsen, noe som understreker forvalteransvaret som er Gud har gitt oss. Spørsmålet er om den ”maksimaliserte” misjonsforståelsen har gått for langt slik at «alt blir misjon». Dette ser ikke ut til å ha skjedd ennå. Fortsatt er det evangelikale fokuset sterkt vektlagt og de ønsker ikke en prioritering i misjonsarbeidet. Utfordringen videre for Lausannebevegelsen blir å balansere alle perspektivene i misjonen. En annen styrke med Lausannebevegelsens misjonsforståelse er at fullføringsperspektivet er forsvunnet. Dette kan sees i sammenheng med utvidelsen av misjonsforståelsen. En ”maksimalisert” misjonsforståelse kan ikke fullføres, for vi blir aldri ferdig med å forsvare de forsvarsløse, verne om skaperverket eller gi de sultne mat.

Lausannebevegelsens vektlegging av at hele kirken har ansvaret for å gjøre Guds misjon er å foretrekke i forhold til Misjonsorganisasjonsbevegelsen syn på at det er hovedsaklig sodalitetene som skal gjøre misjonsarbeidet. Misjon er en integrert del av kirken og det kan ikke skilles mellom hvem som har ansvaret. Alle kristne har et

ansvar i å delta i Guds misjon. Likevel kan det være vanskeligere å fokusere det strategiske misjonsarbeidet med en slik omfattende forståelse.

Vi vet ikke dagen og timen for Jesu gjenkomst. Dette er Misjonsorganisasjonsbevegelsen med Winter og Lausannebevegelsen med Stott enige om. Men likevel har de to bevegelsene ulike syn på prioriteten i misjonsarbeidet. Selv om Misjonsorganisasjonsbevegelsen har et forbilledlig engasjement for å nå de unådde folkeslag med troen, så må man ikke glemme resten av mennesket. Menneskets beslutning om å tro på den treenige Gud er ikke isolert fra dets materielle behov og dets plass i et samfunn med andre. Mennesket har ikke bare åndelige behov men også fysiske behov. Her mener jeg Stott har gitt et godt bidrag for at denne forståelsen skal tydeliggjøres. Måten han forstår Joh 20,21 som at kirkens tjeneste i verden skal forsøke å speile Jesus tjeneste i NT, gjør at man ikke kan ignorere det sosialetiske. Dette preger også Lausannebevegelsen i dag. Derfor mener jeg at man i misjonsarbeidet ikke kan skille mellom evangelisering og sosialt arbeid, og en bred misjonsforståelse er å foretrekke i motsetning til en smal misjonsforståelse.

Kort utblikk

Til slutt vil jeg gi noen avsluttende refleksjoner til tema som er behandlet i denne avhandlingen. I september 2011 deltok jeg på NORME sin LINK-konferanse som hadde tittelen «Misjon og bistand, bry eller bra?». Tilstede var deltagere fra de fleste misjonsorganisasjonene i Norge, og i plenumssamtalene merket jeg at forskjellene i misjonsforståelsene kom til syne. Tone Lindheim, utenlandssjef i Misjonsalliansen, holdt et foredrag med tittel «Kan evangeliet hjelpe de sultne?» og hevdet, som Stott, at sosialt arbeid og evangelisering bør være likestilt. Espen Andreas Hasle, daglig leder i Acta – Normisjon sin barne- og ungdomsorganisasjon, hadde en replikk til dette hvor han argumenterte for en prioritering; evangelisering først, så sosialt arbeid. Dette viser at selv om både Misjonsalliansen og Normisjon er knyttet til Lausannebevegelsen, så har representanter fra organisasjonene ulike misjonsforståelser og følger ikke nødvendigvis Lausanne dokumentenes forståelse av misjon. Dette er kanskje heller ikke nødvendig?

Et annet spørsmål jeg har stilt meg er om de norske misjonsorganisasjonene er sodaliteter eller om de også opererer innenfor modalitetsstrukturen? Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM) er kanskje den misjonsorganisasjonen som er mest opptatt av

at sodalitetene er viktigst i misjonsarbeidet.¹²⁸ Men kan NLM karakteriseres som utelukkende en sodalitet? Jeg vil ikke si det, fordi NLMs foreningsarbeid kan karakteriseres som menighetsfellesskap og derfor en modalitet. Dette gjør at de egentlig ikke operer kun innenfor sodalitätsstrukturen, men også i modalitätsstrukturen. Det blir spennende å se hvordan NLM prioriterer og legger opp misjonsarbeidet i fremtiden.

Et siste spørsmål til slutt er om det finnes en forståelse hos noen av misjonsorganisasjonene om at misjon kan bidra til å fremskynde parusien? Dette er et empirisk arbeid det kunne vært svært spennende å arbeide videre med.

8. Litteraturliste

Berentsen, Jan-Martin, Tormod Engelsen og Knud Jørgensen (red.), *Missiologi i dag*, 2. utgave, Oslo : Universitetsforlaget, 2004.

Bibelen, nettbibelen på www.bibelen.no, Det norske bibelselskap 2005 / 2011.

Bosch, David, *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Maryknoll, N.Y. : Orbis Books, tjue-sjette opplag 2000, 1991.

Bruner, Frederick Dale, *Matthew : a commentary*, Grand Rapids, Mich. : William B. Eerdmans, 2004.

Camp, Bruce K., «A Theological Examination of the Two-Structure Theory», *Missiology: An International Review*, Vol 23, No. 2, April 1995, s. 197-208.

«Cape Town-erklæringen», i Rolf Ekenes, Tormod Engelsen, Knud Jørgensen og Rolf Kjøde (red.), *Misjon til forandring : refleksjoner og visjoner fra Lausanne III*, Skjetten : Hermon forl., 2011, s. 227-294.

¹²⁸ Gravaas 2010

Douglas, James D. (red.), *Let the earth hear His voice : official reference volume, papers and responses* / International Congress on World Evangelization, Lausanne, Switzerland, Minneapolis, Minn. : World Wide Publications, 1975.

Dudley-Smith, Timothy, *John Stott : a global ministry*, Leicester : InterVarsity Press, 2001.

Ekenes, Rolf, «Lausanne III-kongressen i Cape Town – en trykkmåler», i Rolf Ekenes, Tormod Engelsen, Knud Jørgensen, Rolf Kjøde (red.), *Misjon til forandring : refleksjoner og visjoner fra Lausanne III*, Skjetten : Hermon forl., 2011, s. 17-26.

Engelsen, Tormod, «Hva er misjon», *Ung teologi*, 39. årgang Nr. 02/2006, s. 25-37.

Engelsen, Tormod, «Manilla-manifestet – noen kommentarer», *Norsk tidsskrift for misjon*, Nr. 4/1989, s. 265-269.

Engelsen, Tormod, «Misjonstenkning fra 1900 til vår tid», i Jan-Martin Berentsen, Tormod Engelsen og Knud Jørgensen (red.), *Missiologi i dag*, 2. utgave, Oslo : Universitetsforlaget, 2004, s. 130-170.

Engelsen, Tormod, «Modernity and eschatology», i Philip Sampson, Vinay Samuel, Chris Sugden, (red.), *Faith and Modernity*, Oxford : Regnum books, 1994, s. 163-181.

Engelsen, Tormod, «Misjonskonferansenes store år 2010», i *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap*, Nr. 1-2/2011, s. 1-7.

Escobar, Samuel, *Changing tides : Latin America and world mission today*, Maryknoll, N.Y. : Orbis Books, 2002.

Evangelism and Social Responsibility. An Evangelical Commitment (A Report from the Consultation in Grand Rapids), Exeter : Paternoster, 1982.

Fotland, Roar G., «Misjonsdokumenter 2010 – Edinburgh og Cape Town i perspektiv», *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap*, Nr. 1-2, 2011, s. 87-104.

Grandhagen, Egil, «Misjon til unådde folkeslag», i Jan-Martin Berentsen, Tormod Engelsviken og Knud Jørgensen (red.), *Missiologi i dag*, 2. utgave, Oslo : Universitetsforlaget, 2004, s. 381-396.

Gravaas, Hans Aage, «Kirke og misjon – som modalitet og sodalitet», <http://hgravaas.blogspot.com/2010/07/kirke-og-misjon-som-modalitet-og.html>
[Hentet 02.12.2011 kl 15.17].

Gravaas, Hans Aage, (2011a), «Kristendommens utbredelse og kristen misjon i en endret verden», Rolf Ekenes, Tormod Engelsviken, Knud Jørgensen, Rolf Kjøde (red.), *Misjon til forandring : refleksjoner og visjoner fra Lausanne III*, Skjetten : Hermon forl., 2011, s. 72-81.

Gravaas, Hans Aage, (2011b), «Tokyo 2010: Fokus på folkeslagene og globale sodalitetsstrukturer», *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap*, Nr. 1-2, 2011, s. 8-26.

Hagner, Donald A., *Matthew*, boken er del av serien Word biblical commentary, Dallas : Word Books, 1993-1995.

Hunt, Robert A., «The History of the Lausanne Movement 1974-2010», *International Bulletin of Missionary Research*, Vol. 35, No. 2, 2011, s. 81-84.

Johnson, Allan (2001a), «Analyzing the Frontier Mission Movement and Unreached People Group Thinking. Part I The Frontier Mission Movement's Understanding of the Modern Mission Era», *International Journal of Frontier Mission*, 18:2, 2001, s. 81-88.

Johnson, Allan (2001b), «Analyzing the Frontier Mission Movement and Unreached People Group Thinking. Part III Critical Analysis of the Missiology of the Frontier

Mission Movement», *International Journal of Frontier Mission*, 18:3, 2001, s. 121-127

Jørgensen, Knud, «Misjon og kirke», i Jan-Martin Berentsen, Tormod Engelsen og Knud Jørgensen (red.), *Missiologi i dag*, 2. utgave, Oslo : Universitetsforlaget, 2004, s. 295-326.

Jørgensen, Knud, «Misjon til forandring – Transforming mission», *Luthersk kirketidende*, 146. Årgang, nr 1 2011, s. 4-8.

«Lausanne-pakten», i Jan-Martin Berentsen, Tormod Engelsen og Knud Jørgensen (red.), *Missiologi i dag*, 2. utgave, Oslo : Universitetsforlaget, 2004, s. 459-466.

Lindheim, Tone, «Guds fotspor i verden: Latin Amerika», i Rolf Ekenes, Tormod Engelsen, Knud Jørgensen, Rolf Kjode (red.), *Misjon til forandring : refleksjoner og visjoner fra Lausanne III*, Skjetten : Hermon forl., 2011, s. 53-62.

«Manila-manifestet: Hele kirken – med hele evangeliet – til hele verden», oversatt til norsk av Odd Terje Døvik, *Norsk tidsskrift for misjon*, Nr. 4 (43), 1989, s. 247-263.

Noll, Mark A., *The rise of evangelicalism : the age of Edwards, Whitefield, and the Wesleys*, Boken er del av serien *A history of evangelicalism : people, movement and ideas in the English-speaking world* / general editors: David W. Bebbington and Mark A., Noll, Leicester : Apollos, 2004.

Padilla, C. René, «The Future of the Lausanne Movement», *International Bulletin of Missionary Research*, Vol 35, No. 2, 2011, s. 86-87.

Pierson, Paul E., «Ralph Winter 1924-2009», *International Bulletin of Missionary Research*, Vol 33, No. 4, 2009, s. 196-197.

Rasmussen, Dag Audun, «Guds suverenitet og menneskets ansvar», *Norsk tidsskrift for misjon*, 36. årgang, 1982, s. 35-40.

Scherer, James A., *Gospel, church & kingdom : comparative studies in world mission theology*, Minneapolis : Augsburg Publishing House, 1987.

Skarsaune, Oskar, *Tusenårshåpet : endetidsforventning gjennom 2000 år*, Oslo : Verbum, 1999.

Starling, Allan, *Seeds of promise : World Consultation on Frontier Missions Edinburgh '80*, Pasadena, Calif. : W. Carey Library, 1981.

«Tokyo 2010 Declaration», i *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap*, 1-2/2011, s. 27-30.

Winter, Ralph D., Bruce A. Koch, «Finishing the Task: The unreached Peoples Challenge», *International Journal of Frontier Missions*, Vol 16:2, summer 1999, s. 67-76.

Winter, Ralph D., David Taylor, «Seeking Closure: The Story of a Movement from William Carey to Tokyo 2010», *Missions Frontiers : bulletin of the U.S. Center for World Mission*, Sept-Oct 2009, s. 19-23. (Artikkelen ble forfattet av Winter i forkant av Global Consultation on World Evangelization i Seoul, Korea i 1995. Taylor har i denne utgaven forkortet og oppdatert originalen.)

Winter, Ralph D., «The Meaning of 'Mission': Understanding this Term is Crucial to Completion of the Missionary Task», *Missions Frontiers : bulletin of the U.S. Center for World Mission*, March–April 1998, s. 15.

Winter, Ralph D., «The Two structures of God's Redemptive Mission», *Missiology : an international review*, No. 2, 1974, s. 121-139.

Wright, Christopher, «*The Cape Town commitment: the inside story*», <http://www.lausanneworldpulse.com/themedarticles.php/1388/04-2011> [Hentet 04.10.2011]

Yeh, Allen, «Tokyo 2010 and Edinburgh 2010: A Comparison of Two Centenary Conferences.», *International Journal of Frontier Missiology*, 27:3, 2010, s. 117-125.